Incipit prologus in librū Judith.

[A]pud hebreos ⁊c. Ad euidentiā iſtius ꝓlogi nota ꝙ dicit mgr̄ in hiſtorijs: ꝙ hāc hiſtoriā trāſtulit Hiero. ad petitiōem Paule ⁊ Euſtochij d' chaldeo i latinū. h' liber apd' chaldeos int' hiſtorias cōputat': a apd' hebreos int' apocripha: qd' dicit hiero. i ꝓlogo q̄ ſic inchoat. Viginti ⁊ duas literas ⁊c. ſi ꝗ in ꝓlogo ſup iudith alicubi legit' int' agiographa: viciū ſcriptoris ē ⁊c. hucuſqꝫ ſunt verba magiſtri. Iſte ꝓlogꝰ habꝫ quatuor particulas: in quaꝝ ꝑma dupliciter oſtēditur: ꝙ liber iſte n̄ eſt autenticus. primo quia apud hebreos eſt apocriphus quod notat' in principio. ſecundo ꝙ apud chaldeos erat corruptus: chaldeo enim ſermone erat ſcriptꝰ ſicut dicitur hic infra cuiꝰ corruptio inferiꝰ exp'mitur cū dr̄. Multorum codicū varietatē viciosiſſimam ⁊c. In ſc'da p'te dicit: ꝙ nicena ſynodus hunc autenticauit: ⁊ iō ad petitionem paule ⁊ euſtochij tranſtulit: vn̄ dicit. Sꝫ q2 hūc librū ſynodus nicena ⁊c. In tercia p'te transferendi diligētiā ſubiungit vnde dic. Et ſemotis occupatiōibus ⁊c. vltio iudith multipliciter ꝯmendat. ⁊ in eius ꝯmēdatōe ꝓlogū terminat: ⁊ iſta ps incipit ibi. Accipite iudith viduā caſtitatis exemplū ⁊c. His viſis lr̄e inſiſtamꝰ. q̄d ſit apocriphū. ⁊ q̄d agiographū inuenies ſupra in p'ncipio ꝓlogi ſup ioſue. In ꝓlogo galeato ſcribitur ſic. Hic ꝓlogꝰ ſcripturaꝝ. q. galeatū p'ncipium oībꝰ libris q̄s de hebreo vertimꝰ in latinū conuenire pōt. vt ſcire valeamus q̄cq̄d ext' hoc ē. inter apocripha eē ponendū. igit' ſapia q̄ vulgo ſalomonis inſcribitur. ⁊ ihu filij ſirach liber ⁊ iudith ⁊ thobias ⁊ paſtor nō ſūt i canōe.

b Inter hiſtorias. i. inter hiſtoriales libros.

c Synodus nicena. ſicut ait yſido. in. vj. ethi. inter cetera ꝯcilia quatuor ſcimꝰ eē venerabiles ſynodos: q̄ totā p'ncipaliter fidē cōplectūtur. q. quatuor euāgelia. vl' totidem paradiſi flumina. Haꝝ p'ma nicena ſynodꝰ. cccxviij. epōꝝ: ꝯſtantino auguſto imperatore imperante pacta ē: in qua arriane ꝑfidie ꝯdemnat' blaſphemia quā d' inequalitate ſcē trinitatis idē arrius aſſerebat. h' ꝯſubſtātialem deo patri de. filiū eadē ſacta ſynodus ꝑ ſymbolū diffiniuit. Sc'da ſynodꝰ. cl. patrū ſub Theodoſio ſeniore ꝯſtātinopoli ꝯgregata ē: q̄ macedoniū ſpm̄ ſcm̄ deū eē negātem ꝯdemnās ꝯſubſtantialē pr̄i ⁊ filio ſpm̄ ſcm̄ demōſtrauit dans ſymboli formā quam tota grecoꝝ ⁊ latinorū eccl'ia ꝯfitetur ⁊ p'dicat. Tercia ſynodus epheſina. cc. epōꝝ ſub iuniore theodoſio auguſto edita: q̄ neſtorium duas ꝑſonas in xp̄o aſſerentē iuſto anathemate ꝯdēnauit: oſtendens manere in duabus naturis vnam dn̄i noſtri ihū xp̄i ꝑſonā. Quarta ſynodus chalcedonenſis. dcxxx. ſacerdotū ſub marciano vl' maximiano principe habita eſt: in qua eutichiū ꝯſtantinopolitanū abbatē verbi dei ⁊ carnis vnā naturam ꝓnunciantem ⁊ eius defenſorē dioſcorum quondam alexandrie epiſcopū: ⁊ ip̄m rurſus neſtoriū cū reliquis hereticis vna p'rm ſententia condēnauit p'dicans eadē ſynodus xp̄m dn̄m ſic natū de virgine vt in eo ſubſtātiā diue ⁊ hūane ꝯfiteamur nature. Synodus aut' ex greco int'p'tat' comitatꝰ vl' cetꝰ. hucuſqꝫ v'ba ſūt yſidori. a ſyn qd' ē con ⁊ odos qd' eſt materia dicitur ſynodꝰ. i. cōuentus cetꝰ ꝯcomitatꝰ ꝯgregatio ⁊ ꝓprie ſenū vel p'ſbyteroꝝ quā ſolent facere ep̄i. Vꝫ autē dr̄ ſynodꝰ. q. ſine nodo ſm̄ illū verſiculum. De ſacta ſynodo redeunt burſe ſine nodo. potius eſt ethymol. q̄ deriuatō. Nicena dr̄ a nicena ciuitate. ſicut ꝯſtātinopolitana a cōſtātinopoli: epheſina ab epheſo: chalcedonenſis a chalcedōia.

Incipit ꝓlogus in librum Judith.

[a] [A]pud hebreos liber iudith inter agiographa legit'. cuiꝰ auctoritas ad roborāda illa que in cōtētiōem veniūt minus idonea iudicat'. Chaldeo tamē ſermone cōſcriptus: [b] inter hiſtorias ꝯputat. Sꝫ q2 hūc libꝝ [c] ſynodꝰ nicena: in nūero ſcāꝝ ſcripturaꝝ legit' ꝯputaſſe: [d] acq̄eui poſtulatōi vr̄e: [e] imo exactiōi: [f] ⁊ ſepoſitis occupationibꝰ q̄bꝰ vehementer artabar: [g] huic vnā lucubraciūculā dedi. magis ſēſū e ſenſu q̄ [h] ex v'bo v'bū trāſferēs. Multoꝝ codicū varietatē viciosiſſimā amputauit: ſola ea q̄ intelligētia integra in verbis [i] chaldeis inuenire potui: latinis expſſi. Accipite iudith viduā: caſtitatꝭ exēplū. ⁊ triūphali laude ꝑpetuis eā ꝑconijs declarate. Hāc eñ nō ſolū feminis. h' ⁊ viris imitabilē dedit: q̄ caſtitatis eius remunerator v'tutē ei talē tribuit: [k] vt inuictū oībꝰ hoībꝰ vinceret ⁊ inſuꝑabilē ſuꝑaret.

Explicit ꝓlogus.

Incipit liber iudith.

Capi. j.

[a] [A]rphaxat itaqꝫ rex medorum [b] ſubiugauerat multas gētes imꝑio ſuo:

d Acquieui poſtulationi vr̄e o paula ⁊ Euſtochium. de his ſatis inuenies ſupra in prologo ſuper ioſue verſus finem.

e Exactioni. i. inſtanti petitōi. Nota hic drām inter poſtulatiōem ⁊ exactiōē. Poſtulatio eñ ē cū q̄s petit ſimplr̄. Exactio āt ē: cū q̄s petit importune ⁊ inſtāter.

f Et ſepoſitis. i. dimiſſis ⁊ a me ſeparati. q. ſeorſū poſitis a ſepone: ſeponis. qd' ē ſeparē vel ſeorſū ponere.

g Vnā lucubraciūculā. i. vnā modicā vigiliam vniꝰ noctis. Nota ꝙ h' lucubrū dr̄ modicū lumē vl' modicꝰ ignis: ſicut fit ex crucibolo vel quocūqꝫ alio: ⁊ fit i vmbra. vn̄ dicitur lucubrū eo ꝙ luceat in vmbra: ⁊ hec lucubra idē: vn̄ lucubro lucubras dr̄ vigilare. ⁊ ꝓprie lucubrare ē vigilare ad lucubrū. i. ad lucernā in nocte. Item lucubrare dr̄ parū lucere: vn̄ hec lucubratio a q̄ hec lucubraciuncula diminutiuū. h Nꝫ ex v'bo v'bū. ꝓpter vicioſos codices: ꝓpter varias ⁊ corruptas editiōes. i Intelligentia integra. i. incorrupta.

k Vt inuictū oībus hoībus vinceret. i. holofernē ꝑ quem deſignatur dyabolus: holofernes eñ ethymologizatur omnibus ferens necem: ab olon qd' ē totum. ⁊ fero fers ⁊ necis necem a nece.

Explicit qualiſcūqꝫ expoſitio iſtius prologi.

Poſtilla ſuper iudith incipit. Capitulū. j.

[A]rphaxat itaqꝫ. Poſt hiſtorias ſuſanne bel' ⁊ draconis: q̄ ꝯtigerūt captiuitatꝭ tpe vt. s. dcm̄ ē. ſeq̄t' hiſtoria libri iudith q̄ ꝯtigit tpe cābiſis filij cyri ſm̄ hiſtoriographos ⁊ doctores nr̄os. de q̄ ꝯſtat ꝙ regnauit pꝰ p'rez ⁊ ꝑ ꝯn̄s ptꝰ captiuitates babylonice relaxatōē: eā cyrus dedit licentiā hebreis redeūdi. In hoc igr̄ li. d'ſcribit' liberatō iſr'la ꝑſecutōe holofernis. ⁊ diuidit' i tres ptes: nā p'io d'ſcribit' hꝰ ꝑſecutiōis occaſio: ſc'do ip̄a ꝑſecutō. c. v. t'cio ꝓpli liberatō. c. viij. P'ria adhuc i duas: q2 p'io poit' occaſio ꝑſecutōnis mitaꝝ gētium generalr̄. ſc'do filioꝝ iſr'l ſpālr̄. iiij. c.

ꝛ ipſe edificauit ciuitatē potentiſſimā quā appellauit egbathaīs. Ex lapidib⁹ q̄dratis ꝛ ſectis fecit muros ei⁹: ī altitudine cubitorū ſeptuagīta ꝛ ī latitudīe cubitorū .xxx. turres ꝟo eius poſuit ī altitudīe cubitoꝝ centū. Per q̄drū ꝟo earū: lat⁹ vtrūq; vicenoꝝ pedū ſpacio tendebat̄. poſuitq; portas ei⁹ ī altitudīe turriū. Et glīabat̄ q̄ſi potēs ī potētia exercit⁹ ſui: ꝛ in glā q̄drigaꝝ ſuarū. Anno igit̄ duodecimo regni ſui: nabuchodonoſor rex aſſyrioꝝ q̄ rgnabat in Niniue ciuitate magna: pugnauit ꝯ arphaxat. ꝛ obtinuit eū in campo magno q̄ appellat̄ ragau circa euphratē et tigrin ꝛ iadaſon in cāpo erioth regis elicoꝝ. Tunc exaltatum eſt regnum Nabuchodonoſor: ꝛ coꝛ eius eleuatū ē. Et miſit ad oēs q̄ habitabāt in cilicia ꝛ damaſco ꝛ lybano: ꝛ ad gentes q̄ ſūt in carmelo ꝛ cedar ꝛ inhabitātes galileā: ī cāpo magno eſdrelon: et ad oēs q̄ erāt ī ſamaria ꝛ trās flumē iordanē vſq; ierl̄m ꝛ oēm terrā yeſſe: quſq; ꝑueniatur ad mōtes ethiopie. Ad hos oēs miſit nūcios nabucho. rex aſſyrioꝝ: qui oēs vno aīo cōtradixerūt: ꝛ remiſert eos vacuos: ac ſine honoꝛe abierūt. Tūc indignatus nabuch. rex ad omnē terrā illā: iurauit ꝑ thronū ꝛ regnū ſuū q̄ defenderet ſe de oīb⁹ regionibus his.

Capi. ij.

Circa primū ponit̄ duplex occaſio: ſcđa ibi. Tūc exaltatū ē. Circa pmū ſciēdū q̄ regnū aſſyrioꝝ incepit ab antiq̄ Belo: cui⁹ fili⁹ ninus ꝯdidit niniuē ciuitatē magnā ex noīe ſuo appellās eā. ꝛ h̄ impiū durauit vſq; ad ſardanapalū incluſiue: quē interfecit arbat⁹ ꝑfectus medoꝝ ꝛ regnauit ꝑ eo: ꝛ trāſtulit regnum ad medos: ꝛ ſic ꝑmāſit vſq; ad aſtrages: ex cui⁹ filia ortus fuit cyrus rex ꝑſaꝝ. q̄ iuuāte dario auūculo ſuo vicit baltbaſar regē babylonis Dan. v. ꝛ mortuo dario tenuit monarchiā: cui ſucceſſit cambiſes filius eius: qui alio noīe dictus eſt nabucho. ſecundus: q2 ſicut primus templū deſtruxit: ſic iſte reedificatiōem eius impediuit: vt dictū eſt. j. eſdre. iiij. hic aūt cambiſes adhuc viuente pr̄e regnauit ſup aſſyrios in niniue: poſt mortē ꝟo pr̄is voluit monarchiā tenere: ſed ecōtra quidam medus arphaxat noīe voluit apud medos regnare. ꝓpter qđ inter ipm̄ ꝛ cambiſem diſſentio fuit orta: que fuit ſequētiū occaſio ꝑma. Circa quā pꝛimo ponit̄ hui⁹ arphaxat eleuatio: ſcđo eius debellatio: ibi. Anno igit̄. xij. Circa primū dicit̄.

a Arphaxat itaq; rex medoꝝ. volēs regnare ꝑ violentiā.

b Subiugauerat multas gentes. ꝑ bellatores ſibi adherentes.

c Et ipſe edificauit ciuitatē potentiſſimā. ad munimentū ſui ꝯ cambiſem.

d Quā appellauit egbathanis. qđ nom̄ ē interꝑtat̄ ſolēne mandatū. eo q̄ ad eius edificiū gentes ſibi ſubiectas ꝯpulit ꝑ ſolēne mandatū: ꝛ q2 fecit eā metropolim: ꝛ ſic ex ea deriuabāt̄ mādata reḡ ad alia loca.

e Ex lapidib⁹ quadratis. ad ciuitatis fortitudinē.

f Et ſectis. ad eius pulcritudinē.

g In altitudīe cubitoꝝ ſeptuaginta ꝛc. i. q̄ apparet fortitudo ciuitatis maxima.

h Turres ꝟo eius. q̄ erant diſpoſite ꝑ murū.

i Poſuit in altitudine cubitoꝝ. c. ꝛ ſic excedebāt altitudinē muroꝝ triginta cubitis.

k Per quadrū ꝟo eaꝝ latus vtrūq; ꝛc. erāt aūt iſte turres q̄drate ad angulos eq̄les ꝛ vltra murum ciuitatis ꝓtendebant̄ extra ꝑ ſpaciū. xx. pedum ꝛ tantū ex oppoſito intra murū.

l Poſuitq; portas ei⁹. i. ciuitatis.

m In altitudine turriū. i. ꝯ cīut̄ turriū altitudinē. ex vtraq; em̄ parte cuiuſlibet porte erant turres edificate altiores ceteris turrib⁹ ad facilius ꝓhibendū acceſſum ad portas.

n Et gloꝛiabatur q̄ſi potens. ſingulariter.

o In potentia exercitus ſui. i. bellatoꝝ ſuoꝝ.

p Et in gloria quadrigaꝝ ſuarū. i. curruū ſuoꝝ. nā antiquitus in currib⁹ pugnabant: vt habet̄ in libris ioſue. iudicū et etiā regū.

q Anno igit̄. Hic ꝯſr deſcribit̄ huius arphaxat debellatio. cū dr̄. Anno igitur xij. regni ſui nabucho. ꝛc. Hic annus. xij. nō refert̄ ad tēpus regni arphaxat. ſꝫ ad temp⁹ regni cambiſis: q̄ dicit̄ hic nabucho. rōne ſupꝛadicta. ſicut patebit infra in ꝑncipio capi. ſcđi. Sed ꝯ hoc vr̄: q2 cābiſes regnauit tm̄ octo annis: ſicut dixi ſupꝛa in epiſtola hieremie: ꝛ in daniele. ꝛ plib⁹ alijs locis. Dicendū q̄ ibi numerant̄ tm̄ āni q̄bus regnauit poſt mortē pr̄is: h̄ aūt incipit nūeratio a tēpe ſuo q̄ cepit regnare ſup aſſyrios in niniue viuente adhuc patre.

r Pugnauit cōtra arphaxat ꝛ obtinuit eū. i. totaliter debellauit.

s In cāpo mag. ꝛ ſic erat loc⁹ aptꝰ ad capiendū tantos exercitus.

t Circa euphraten. i. iuxta. ſic tho bie vlt. dr̄. Sꝫ q̄cū q̄ die ſepelieritis mr̄em vrām circa me. i. iuxta.

t In cāpo erioth reḡ elicoꝝ. erat āt iſte q̄dā regul⁹ in cui⁹ terra conuenerunt duo reges magni ad pugnādū.

t Tūc exaltatū. Hic ꝯſr ꝑonit̄ gn̄alis ꝑſecutionis occaſio ſcđa ꝛ ſcđo ſbdit̄ ꝑſecutio ipa. ca. ij. Circa primū dicitur.

t Tūc exaltatū eſt regnū nabuch. ex illa notabili victoria.

v Et coꝛ eius eleuatū eſt in ſupbiā: ꝓpter qđ voluit dilatare ſuā potentiā: iō ſubditur.

x Et miſit ꝛc. in cilicia ꝛ damaſco. q̄ eſt metropolis ſyrie. eſaie. vij. Caput ſyrie damaſcus.

y Et lybano. q̄ eſt in ꝯfinio terre ſcte ꝛc.

z Quouſq; ꝑueniat̄ ad mōtes ethiopie. q̄ ſunt in occidentali pte: volebat em̄ dilatare ſuā monarchiā ab oriēte vſq; ī occidentē: ad hos oēs miſit nūcios nabucho. vt ſe ſubijcerent illi volūtarie.

a Qui oēs vno aīo ꝯtradixerunt. nolentes ei ſubijci: ſꝫ ꝯtra h̄ vr̄ qđ habet̄. j. eſdre. iiij. ſ. q̄ habitātes in ſamaria erāt nati de regno aſſyrioꝝ: ꝛ obedientes illi regi: h̄ autē int̄ ciuitates rebellātes ponit̄ ſamaria. ꝓpt̄ h̄ ꝛ mlta alia q̄ nō videntur ſcripturis canonicis bn̄ ꝯſonare: liber iſte apud hebreos habet̄ tāq̄ oīno apocriph⁹. pōt tn̄ ad hoc dici: q̄ ſamaria aliq̄n accipit̄ ſtricte ꝓ ciuitate illa q̄ fuit metropolis in regno decē tribuū: ꝛ locis ei ꝓpinq̄s: in quibus habitabāt gētiles dicti. aliquando magis large pro toto regno decē tribuū. eo q̄ illa ciuitas erat metropolis: ꝛ ſic accipitur hic: quia in partib⁹ a ciuitate remotis redierunt aliqui fugitiui de iſrl̄ ibidem habitantes. ſ. in ſamaria extenſo nomine dicta.

b Et remiſerunt eos vacuos. muneribus ꝛ tributis.

c Tūc indignatus nabuchodonoſoꝛ. q2 pꝛe ſupbia putabat omnes gentes illas eius obedire mādatis ſine cōtradictione.

d Iurauit per thronū et regnum ſuū. ad maiorē aſſertione.

e Qꝛ defenderet ſe de omnibus regionib⁹ his minus dicendo plus ſignat. Qꝛ defenderet ſe. id eſt inuaderet omnes regiones illas: ꝛ eſt quedam figura q̄ liptote vocatur.

Capitulū. ij.

a Anno terciodecimo. Poſitis occaſioĩb⁹ ꝑſecutionis gētiũ multaꝝ. h' pn̄r deſcribit ꝑſecutio ipaꝝ ⁊ diuidit in duas ptes. qꝛ ꝑmo ponit h' ꝑſecutõ. ſcdo multoꝝ humiliatio. c. iiij. pꝛima adhuc in duas. qꝛ primo ponit diſpõ exercit⁹. ſcdo ipi⁹ ꝓgreſſus. ibi. Et ꝓfectus ē. prima adhuc ĩ duas. qꝛ primo ponit p̄ceptuꝫ regis. ſcdo obediētia ducis: ibi. Tũc holofernes. Circa primũ notatur tēpus cuꝫ dr̄. Anno xiij. nabucho. ex h' pꝫ verũ qđ p̄dictũ eſt. ſ. ꝙ ann⁹ us. xij. erat regni. Nabuchodo. nam anno duodecĩo hũit victoriaꝫ ex qua eleuatus miſit nũcios ad dilatanduꝫ ſuã potētiã quib⁹ repulſis poſuit ſe anno. xiij. ad hoc obtinendũ ꝑ violētiam.

b Uiceſima ⁊ ſecunda die menſis primi. q̄ ē marci⁹ apud hebꝛeos: ſicut pleni⁹ declaraui gene. vij. ⁊ exo. xij. finis eñ h⁹ mēſis in q̄ eſt principiũ veris. eſt tp̄s aptũ ad diſponēdũ de bellis maxime in terris calidis cuiuſmodi ſũt p̄nominate.

c Factũ ē verbũ id eſt diuulgatuꝫ.
d Ut defēderet ſe. exponatur vt ſupꝛa.
e Uocauitqꝫ ad ſe omnes maiores natu ⁊c. vt meli⁹ fieret ꝓſecutio negocij incohoati de eoꝝ ꝯſenſu.
f Et habuit cuꝫ eis myſteriũ. id eſt ſecretum.

a Anno terciodecimo nabuch. regis b viceſima et ſcda die mēſis primi c factũ ē vbũ ĩ domo nabuchodo. regis aſſyꝛiorũ: d vt defenderet ſe. e Uocauitqꝫ oĩs maiores natu oĩeſqꝫ duces bellatoꝛes ſuos: f ⁊ habuit cũ eis myſteriũ g ꝯſilij ſui. Dixitqꝫ cogitatõeꝫ ſuã in eo eſſe: vt oẽm terraꝫ ſuo ſbiugarꝫ impio. Qđ dctm̄ cũ placuiſſꝫ oĩbus h vocauit nabucho. rex holofernẽ pꝛincipeꝫ militie ſue: ⁊ dixit ei: i Egredere aduerſ⁹ oĩe regnũ occidētis: k ⁊ cõtra eos p̄cipue qui ꝯtempſerũt imperiũ meum. Non parcet oculus tu⁹ vlli regno: oẽmqꝫ vꝛbẽ munitã ſbiugabis mihi. l Tũc holofernes vocauit duces ⁊ magiſtratus virtutis aſſyrioꝝ: m ⁊ dinumerauit viros in expeditione ſicut p̄cepit ei rex: n cẽtũ viginti milia peditũ pugnatoꝝ: o ⁊ equites ſagittarios duodecĩ milia. p Oẽmqꝫ expeditõeꝫ ſuã fecit preire in multitudĩe innumerabiliũ camelorũ: q cuꝫ his que exercitibus ſufficerent copioſe: boum q̄ꝫ armẽta gregeſqꝫ ouiũ: quorũ nõ erat nũerus. r Frumentũ ex oĩ ſyꝛia s ĩ trãſitu ſuo parari ꝯſtituit. t Aurũ vo ⁊ argẽtũ de domo regis aſſumpſit multũ nimis. v Et ꝓfectus ē ipẽ et oĩs exercit⁹ cũ q̄drigis ⁊ equitibꝰ ⁊ ſagittarijs: x q̄ coopuerunt faciẽ terre ſicut locuſte. y Cũqꝫ ptrãſiſſet fines aſſyrioꝝ: venit ad magnos mõtes ange qui ſunt a ſiniſtro cilicie: z aſcenditqꝫ oĩa caſtella eoꝝ ⁊ obtinuit oẽꝫ munitiõꝫ. a Effregit aũt ciuitatẽ opinatiſſimaꝫ melothi. p̄dauitqꝫ omnes filios tharſis: b ⁊ filios yſmahel q̄ erãt ꝯtra faciẽ deſerti: ⁊ ad auſtꝝ t̄re celeõ. c Et trãſiuit euphꝛatẽ: ⁊ venit ĩ meſopotamiã: ⁊ fregit oẽs ciuitates excelſas q̄ erãt ibi a torrente mãbꝛe d vſqꝫ q̄ ꝑueniatur ad mare: ⁊ occupauit t̄minos ei⁹ a cilicia vſqꝫ ad fines iaphet. q̄ ſũt ad auſtꝝ. e Adduxitqꝫ oẽs filios madiã: ⁊ p̄dauit oẽꝫ locupletationẽ eoꝝ: oẽſqꝫ reſiſtẽtes ſibi occidit ĩ ore gladij. f Et poſt hoc deſcẽdit in cãpos damaſci ĩ dieb⁹ meſſis ⁊ ſuccendit oĩa ſata: oĩeſqꝫ arboꝛes ⁊ vineas fecit incidi: g et cecidit timoꝛ illi⁹ ſuper oĩes inhabitãtes terraꝫ.

Capitulũ. iiij.

g Conſilij ſui. tractãdo cũ eis de hoc qđ cogitauerat. cetera patẽt vſqꝫ ibi. h Uocauit nabucho. rex holofernẽ. ⁊c. vt rex ad cuſtodia regni remaneret. ⁊ holofernes ad eius dilatatõꝫ ꝓcederet. i Egredere aduerſ⁹ omne regnum occidentis. oẽs eniꝫ terre ſupꝛadicte erãt ad plagã occidentalẽ reſpectu regni aſſyrioꝝ. k Et contra eos p̄cipue ⁊c. licet. n. oẽs renuiſſent dare tributũ. aliqui tñ fecerãt ſpãlem ꝯtẽptũ eijciendo nũcios nabuch. ſine honoꝛe. vt p̄dictũ eſt. ſ. cũ vitupio. qꝛ minus dicẽdo plus ſignat. l Tunc holofernes. Hic ꝯñter ponitur obediencia ducis cum dicitur. Tũc holofernes vocauit duces ⁊c. i. illos qui eſſent neceſſarij ad regimẽ exercitus ſub eo. m Et dinumerauit viros. ꝓ tãto negocio neceſſarios. n Centũ. xx. milia peditũ pugnatoꝝ. nam in peditibus cõſiſtit robur exercitus. vt dicit vegeti⁹ lib. de re militari. o Et equites ſagittarios. xij. milia. equites .i. tũc pugnabãt ſagittãdo. ⁊ maxie ĩ aggreſſu belli. ſicut modo faciũt tartari habitantes in ptibus illis
p Omnẽqꝫ expeditiõem ſuã preire fecit. i. illos qui ꝓuidebant neceſſaria exercitui. iõ ſubdit.
q Cũ his q̄ exercitib⁹ ſufficerent copioſe. naꝫ in caſtris magꝭ timẽda eſt fames q̄ꝫ gladius vt dicit vegeti⁹ libro de re militari.

r Frumentuꝫ ex omni ſyria. i. ex locꝭ ſyrie magis abũdãtib⁹.

s Intranſitu ſuo parari ꝯſtituit. i. deduci ad loca ꝑ que debebat tranſire.
t Aurũ vo et argentuꝫ ⁊c. ad ſoluẽduꝫ bellatorũ ſtipendia.

v Et ꝓfect⁹ ē. Deſcripto exercit⁹ apparatu Hic ꝯñr dſcribitur eius ꝓgreſſus cũ dicit. Et ꝓfectus ē ipẽ et oĩs exercit⁹ cuꝫ q̄drigis poꝛtantib⁹ tẽtoꝛia machinas ⁊ alia exercitui neceſſaria.
x Qui coop. fa. ter. ſicut locuſte hyꝑbole ē ad exp̄mendã magnã ppli multitudinem.
y Cũqꝫ ptrãſiſſet fines aſſyriorũ vbi erat inuadenduꝫ.
z Aſcenditqꝫ oĩa caſtella eorum. ita ꝙ foꝛtitudo ſitus non poterat eos defendere contra eum.

a Effregit aũt ciuitatẽ opinatiſſimã. i. famoſiſſimã noĩe melothi: ad quã cõueniebãt mercatoꝛes de diuerſis ptib⁹ oꝛbis. ⁊ ſic eius famã deportabant ad ptes remotas. aliq̄ libri hñt. Opinatiſſimã. i. optimã: ⁊ redit in eãdẽ ſniaꝫ. ex hoc eñ ꝙ erat optima frequẽtabat a mercatoꝛib⁹ diuerſis. b Et filios iſrl' q̄ erãt ꝯtra faciẽ deſerti antiqui libri hñt. Et filios yſmahel ⁊c. ⁊ eſt verioꝛ lr̃a. qꝛ agareni deſcẽdẽtes ab yſmaele habitabant tũc in deſertis. c Et trãſiuit euphꝛatẽ. q̄ eſt vnus de q̄tuoꝛ fluminib⁹ paradiſi: gen. ij. d Uſqꝫ quo ꝑueniatur ad mare. ſ. mediterraneuꝫ. e Adduxitqꝫ oĩes filios madiã. i. ꝓgies madianitas ad augmẽtũ ſui exercitus
f Et p⁹ h' deſcẽdit ĩ cã. da. ĩ die meſſis. vt magꝭ poſſꝫ bitatoꝛib⁹ nocẽ: iõ ſubdit. Et ſuccẽdit oĩa ſata eoꝝ ⁊c.
g Et cecidit timoꝛ illi⁹ ſup oĩs ⁊c. ꝓpẽ crebras illi⁹ victoꝛias ⁊ crudelitates magnas. Capim. iiij.

a Tunc miſerūt. Hic ↄ̄ñter deſcribit̃ multaꝝ gentiū humiliatio. ⁊ ſc͞do ſubdit̃ holofernis dura dn̄atio. ibi. Tūc deſcendit. Circa p̄mū dicit̃.

a Tūc miſerūt legatos ⁊c̄. ad euadendū maiora mala. ⁊ ideo ſequit̃. b Melius eſt em̄. i. minus malū. quod ↄparatuꝫ ad maius habꝫ ratōnem boni ⁊ eligibilis.

c Et viuētes ſerui. nabucho. regi magno ⁊c̄. ipi ſerui. no. dāpatia. i. maiora damna ſuſtineamus ꝙ̄ ſit ſeruitus: quia ſeruitus eſt mors ciuilis q̄ eſt mors ſm̄ q̄d tm̄: propter qd̓ eſt minus malum ꝙ̄ mors corpalis: que ē mors ſimpliciter.

d Omis ciuitas noſtra ⁊c̄. i. omnia exteriora bona: ⁊ etiaꝫ ꝓpria corpa ponimus in obedientia tua.

e Tunc deſcēdit. Hic ↄſequēter deſcribit̃ holofernis dura dominatio ⁊ patet lr̄a exceptꝭ aliq̄b⁹ q̄ trāſcurrēt.

f Aſſumpſit ſibi auxiliarios viros fortes ad reintegrandum numerum eoꝝ qui d̓ ſuo exercitu mortui erant ⁊ etiā ad fortificandū ſuū exercitū. g Exirent obuiā. in ſignum reuerentie. h Excipientes eum cū coronis. in plurali: in ſignū multiplicis victorie.

i Et lampadib⁹. i. luminaribus. k Ducētes choros in ſignum leticie. qꝛuis eēt magis ficta ꝙ̄ vera.

l Nec tamen iſta facientes. ad impetrandū eius beniuolentiā. m Ferocitatē pectoris eius mitigare non potuerunt. ad plenum. n Nam ⁊ ciui. eoꝝ deſtru. muros. interrūpendo poſtq̄ꝫ fuerat receptus pacifice. o Et lucos eoꝝ excidit. in quibus vacabāt ydolatre. ⁊ ſubditur rō cum dicitur. p Preceperat. n. illi nabucho. rex ⁊c̄. Volebat. n. ſibi diuinuꝫ honorē arripere nimia eleuatus ſupbia. propter qd̓ dei iudicio iuſto perdidit regnum ꝓ ſe ⁊ poſteritate ſua. Ille enim qui ſibi ſucceſſit ſm̄ latinos fuit darius filius hyſtaſpis alienus a genere regio. ſm̄ hebreos vo fuit aſſuerus: qui ſimiliter ſm̄ eos non fuit de ſtirpe regia: quod dictum in ſuperioribus ſum ſecutus.

q Pertranſiens autem ſyriam ſobal. erat enim ſyria in pluribus dominijs diuiſa. r Et ſedit ibi. i. manſit. ſicut Deutero. i. Sediſtis in cades tpe multo .i. manſiſtis. s Per. xxx. dies ⁊c̄. plures. n. turme

Tunc[a] miſerūt legatos ſuos vniuerſaꝝ vrbiū ac ꝓuinciaꝝ reges ac p̄ncipes ſyrie. ſ. ⁊ meſopotamie. ⁊ ſyrie ſobal ⁊ lybie atqꝫ cilicie q̄ venientes ad holofernē dixert: Deſinat indignatō tua circa nos.[b] Melius ē em̄[c] vt viuētes ſeruiamus nabuchodonoſor regi magno. ⁊ ſubditi ſim⁹ tibi ꝙ̄ morientes cū interitu nr̄o ipi ſuitutꝭ nr̄e dāna patiamur.[d] Ois ciuitas nr̄a: oiſqꝫ poſſeſſio: oēſ mōtes ⁊ colles ⁊ cāpi ⁊ armēta boum gregeſqꝫ ouiū ⁊ caprarū: equorūqꝫ ⁊ camelorū ⁊ vniuerſe facultates nr̄e atqꝫ familie i ↄſpectu tuo ſunt. Sint oia ſub lege tua. Nos etiā ⁊ filij nr̄i ſerui tui ſum⁹. Veni nobis pacific⁹ dn̄s ⁊ vtē ſeruitio nr̄o ſicut placuerit tibi.[e] Tūc deſcēdit d̓ mōtib⁹ cū eq̄tib⁹ i v̓tute magna: et obtinuit oēꝫ ciuitatē: ⁊ oēꝫ inhītātē terrā. De vniuerſ͛ at̄ vrbib⁹[f] aſſūpſit ſibi auxiliarios viros fortes ⁊ electōs ad bellū. Tātuſqꝫ met⁹ ꝓuincijs illꝭ incubuit: vt vniuerſarū vrbiū hītatores p̄ncipes ⁊ honorati ſil̄ cū ꝓp̄lis[g] exirēt i obuiā venieti[h] excipiētes eū cū coronis[i] ⁊ lāpadib⁹[k] ducētes choros i tympanis ⁊ tybijs.[l] Nec iſta tn̄ facientes[m] ferocitatē ei⁹ pectoris mitigare potuerunt[n] Nā ⁊ ciuitates eoꝝ deſtruxit:[o] ⁊ lucos eorum excidit.[p] Preceperat. n. illi Nabuch. rex: vt oēs deos terre extermiaret: viꝫ vt ipe ſol⁹ diceret̃ deus ab his natōib⁹ que potuiſſent holofernis potētia ſubiugari[q] Pertrāſiens aūt ſyriā ſobal ⁊ oēm appamiā: oēmqꝫ meſopotamiā: venit ad idūeos in terra gabaa: accepitqꝫ ciuitates eorū:[r] ⁊ ſedit ibi[s] ꝑ. xxx. dies in q̄b⁹ dieb⁹ adūari p̄cepit vniuerſum exercitū v̓tutis ſue.

Ca. iiij.

Tunc[a] audiētes hec filij iſrl'[b] q̄ hītabant terrā iuda[c] timuert valde a facie ei⁹. Tremor et et horror iuaſit ſēſus eoꝝ:[d] ne hoc facet̃ irl̄m ⁊ tēplo dn̄i: qd̓ fecerat ceteris ciuitatib⁹ ⁊ tēplis eaꝝ.[e] Et miſert i oēꝫ ſamariā ꝑ circuitū vſqꝫ hiericho:[f] ⁊ p̄occupauerūt oēs v̓tices mōtiū[g] Et murꝭ circū

ſui exercitus d ipſe fuerant ad capiendū ⁊ ſpoliandū ꝓua loca ⁊ fortalicia: in quibus nō erat neceſſe totum exercitū cōuenire..

Caplm. iiij.

a Tunc audiētes. Poſtq̄ꝫ deſcripta eſt occaſio pſecutionis gentiū pluriū generalr̄. hic ↄ̄ñter ꝑ ponit̃ occaſio ꝓſequendi filios iſrael ſpālr̄ que fuit q̄a filij iſrael: ſicut ceteri eū non receperunt: ſ magis ad reſiſtendū ſe ꝑparauerūt. Et diuidit̃ i duas ꝑtes: q̄ꝛ p̄mo ponit̃ huius reſiſtentie cā. ſc͞do ſummi ſacerdotis circa h̓ diligentia: ibi. Sacerdos etiā. Circa p̄mū dicit̃.

a Tunc audiē. filij iſrl' hec. ſ. ferocitates holofernis. b Qui habitabant terra iuda. illi em̄ qui redierāt de captiuitate babylonica hitabāt i irl̄m ⁊c̄. c Timuerūt valde a facie eius. ꝓpter magnitudinē ⁊ fortitudinē ſui exercitus d Ne hoc facerꝫ irl̄m ⁊ templo dn̄i plus em̄ timebant de deſtructōe diuini cultus: ꝙ̄ de ꝓprijs corporibus. Videnī tamen ea que dicunt̃ hic eſſe falſa: quia cambiſes qui dicitur hic nabucho. vt predictum eſt: mādauit opus tēpli īnchoatum dimitti. vt habetur. i. Eſdre. iiij. ita ꝙ templum nō fuit edificatuꝫ niſi vſqꝫ ad appodiatōem hominis ſuper terraꝫ vſqꝫ ad ſecundum annū darij in quo fuit opus reſumptū: vt habetur. i. Eſdre. v. ⁊ Aggei. i. c. qd̓ fuit poſtea ꝑ. xl. annos ⁊ amplius. Silr̄ ciuitas Hieruſalem non fuit reedificata vſqꝫ ad aduentū neemie quod fuit etiā poſtea. ⁊ iō nō videt̃ hoc verū quod dicitur de templo ⁊ ciuitate irl̄m. Similiter. i. Eſdre. iiij. dicitur ꝙ filij iſrael ad mādatuꝫ regis dimiſerūt edificia templi: propter quod nō videt̃ ꝓbabile: ꝙ auderent eius exercitui reſiſtere: ꝓpter quod hebrei non recipiunt hunc librum: nec habet̃ apud eos. Poteſt tamen ad hoc dici: ꝙ licet templū nō eſſet reedificatum nec etiam ciuitas hieruſalem: tamen iudei d̓ captiuitate babylonica reuertētes erexerūt: ibi altare holocauſti ad immolandū dn̄o mane ⁊ veſpe. fundauerūt etiam templum ⁊ erexerunt murum ſuper terram vſqꝫ ad appodiatōem. vt habetur. i. Eſdre. iij. ⁊ hoc vocatur hic templū domini: eo ꝙ fiebant ibi oblatōes deo celi: ſimiliter licet muri ciuitatis hieruſalem non eſſent reedificati: nec etiā edificia iterius: cōiter tn̄ erāt ibi facta aliq̄ habitacula ꝓ ſacerdotibus ⁊ miniſtris ⁊ alijs volētib⁹ ibi habitare ex deuotōe: ⁊ hoc vocatur irl̄m. ⁊ h̓ ꝓp̄lis reuer-

E

ſus de babylone ceſſaſſet edificare templū ad cambiſis regis mandatū: tñ magis voluit ſe mortis exponere piculo ꝙ̄ ꝙ deſtrueret̃ diuin⁹ cultus ab eis reſūptus. ⁊ ſile legit̃ in libris machabeoꝝ d̃ mathathia ⁊ filijs eius. q̄ lꝫ vellent ſeruire antiocho regi: tamen ſibi reſtiterūt eo ꝙ volebat deſtruere cultū dei: ⁊ ſilr ioſephus li. de iudaico bello refert ꝙ ipſis bitās in iudea magis elegit mori ꝙ̄ ꝙ i tēplo ponet̃ ſtatua ipatoris Caij.

e ¶ Et miſerunt in oēm ſamariā. Hic nō accipit̃ ſamaria pro ciuitate metropoli et locis ſibi ꝓpinquis. i quibus bitabāt gentiles d̃ regno aſſyrioꝝ: ſꝫ ꝓ ptib⁹ remotis decem tribuū: in q̄b⁹ bitabāt aliq̄ iudei: ſicut dictū fuit ſupra. j. ca. ¶ f ¶ Et ꝓoccup. oīes verti. mōtiū. vt facilius impedirēt tranſitū aduerſarioꝝ.

g ¶ Et muris circūde. vi. ſuos. id ē. loca immunita.

h ¶ Et cōgregauerunt frumenta ⁊c. vt de ipiſ viuē poſſent i obſidiōe. nō eñi hēbant exercitum q̄ ꝯtra aduerſarios exire poſſet in campum.

i ¶ Sacerdos etiā Hic ꝯſequenter deſcribit̃ circa reſiſtētiā hanc ſummi ſacerdotis diligētia: ⁊ prio ſcpto. ſecundo verbo: ibi. Tūc eliachim. Circa p̄mum dicit̃.

i ¶ Sacerdos etiā eliachim. aliqui dicūt ꝙ iſte fuit ſummus ſacerdos: ⁊ ſucceſſit hieſu filio ioſedech: ſꝫ hoc nō pōt ſtare cum p̄cedētibus. ſ. ꝙ hec hyſtoria ꝯtigerit tpe cambiſis: vt cōmuniter tenetur a doctoribus. q2 ieſus filius ioſedech cum primis redijt de babylone. vt habet̃. j. Eſdre. ij. ⁊ fuit ſūm⁹ ſacerdos toto tpe cambiſis ⁊ vſq ad tempus darij: ſub q̄ conſummatū eſt templū: vt pꝫ Zach. iij. ⁊ ideo oportet dicere ꝙ iſte eliachim fuit idem cum dicto ieſu ⁊ fuit binomius: ſicut ⁊ multi alij: vł ꝙ iſte eliachim fuit alius ſacerdos ſub ſummo ſacerdote conſtitutus ad hec agēda: vel ꝙ hyſtoria Judith non contigit tꝑe cambiſis: ſꝫ ꝑ magnum tempus poſtea: ⁊ huic conſonat ꝙ ip̄e dicitur ſummus ſacerdos infra eodem ca. primum autem videtur melius ⁊ magis conſonum p̄cedentibus.

k ¶ Scripſit ad vniuerſos ⁊c. vt opti. aſcē. mon. ꝑ quos via eſſe po. ad hieruſalem. quia ſicut dictū eſt ſupra plus timēbant de deſtructiōe cultus diuini ꝙ̄ de ꝓprijs corporibus. ¶ l ¶ Et clamauit omnis populus ad dominū. fecit enim primo quod potuit ſm viam humanā ne tentaret deum: ⁊ reſiduum quod facere non poterat deo p̄cibus cōmendabat. ¶ m ¶ Et humiliauerūt animas ſuas ⁊c. ⁊ non tm̄ corpora: nam ſicut dicitur Eccl. xxxv. Ora-

dederūt vicos illos: [h] ⁊ ꝯgregauerunt frumenta in ꝑparationē pugne. [i] Sacerdos etiam eliachim [k] ſcpſit ad vniuerſos q̄ erāt ꝯtra eſdrelon q̄ eſt ꝯ faciē cāpi magni iuxta dothaiꝫ: ⁊ vniuerſ ꝑ q̄s vie trāſit⁹ eē poterat: vt obtinerēt aſcēſus mōtium ꝑ quos via eē poterat ad irl̄m: ⁊ illic cuſtodirēt vbi anguſtū iter eē poterat int̃ mōtes. Et fecerūt filij iſrl̄ ſꝫ ꝙ ꝯſtituerat eis ſacdos dñi eliachī. [l] Et clamauit oīſ ppl̄s ad dñꝫ in inſtātia magna: [m] ⁊ hūiliauerūt aīas ſuas i ieiunijs ⁊ orōnibus ipi ⁊ mlieres eoꝝ. Et induerūt ſe ſacerdotes cilicijs: [n] infātes ꝓſtrauerūt ꝯ faciē tēpli dñi: [o] ⁊ altare dñi opuerūt cilicio. Et clamauerūt ad dñꝫ deū iſrl̄ vnanimit̃: ne darēt i pdā infātes eoꝝ: [p] ⁊ vxores eoꝝ i diuiſionē: ⁊ ciuitates eoꝝ i exterminiū: [q] ⁊ ſcā eoꝝ [r] in pollutōem. [s] Tunc eliachim ſacerdos dñi magnus [t] circuiuit oēꝫ iſrl̄: allocutuſq̄ ē eos dicēs [v] Scitote qm̄ exaudiet dñs preces v̄ras: ſi manētes ꝑmāſeritis ī ieiunijs ⁊ orōnibus i ꝯſpectu dñi. [x] Memores eſtote moyſi ſerui dñi: q̄ amalech ꝯfidentē in v̄tute ſua ⁊ in potētia ſua et ī exercitu ſuo ⁊ ī clypeis ſuis ⁊ ī curribus ſuis ⁊ in eq̄tibus ſuis: nō ferro pugnādo ſed precibus ſcīs orando deiecit. Sic erūt vniuerſi hoſtes iſrl̄ ſi ꝑſeuerauerītis in hoc ope q̄đ cepiſtis. Ad hanc igit̃ exhortatōeꝫ ei⁹ depcātes dñm ꝑmanebāt in ꝯſpcū dñi: ita vt ēt hi q̄ [y] offerebāt dño holocauſta: p̄cīcti cilicijs offerrent ſacrificia dño ⁊ erat cinis ſup capita eoꝝ: ⁊ ex toto corde ſuo oēs orabāt deū vt viſitaret pplm ſuū iſrl̄.

Ca. v.

N [a] Nunciatūq̄ ē holoferni pncipi militie aſſyrioꝝ ꝙ filij iſrl̄ ꝑpararent ſe ad reſiſtendū: ac montiū itinera ꝯcluſiſſent: ⁊ furore nimio [b] exarſit in iracundia magna [c] Vocauitq̄ oēs pncipes moab: ⁊ duces āmon: ⁊ dixit eis. [d] Dicite mihi q̄s ſit ppl̄s iſte: q̄ mōtana obſidet: aut q̄ [e] ⁊ q̄les ⁊ q̄nte ſint

tio humiliātis ſe nubes penetrabit. ¶ n ¶ Infantes ꝓſtra. contra faciem templi domini. vt reſpiceret ad eoꝝ innocentiam. ¶ o ¶ Et altare domini operuerūt cilicio. ſicut aliquando oſtium eccleſie obſtruitur ſpinis in ſignum afflictionis. ¶ p ¶ Et vxores eorum in diuiſionem p̄ra ptoꝝ violentiā.

q ¶ Et ſacta eorum. i. loca diuini cultus.

r ¶ In pollutionem. exercendo ibi per gentiles ydolatriā. ſicut factum fuit tempore antiochi illuſtris.

s ¶ Tunc Eliachim. Hic cōſequēter ponitur hui⁹ eliachim diligentia verbo ⁊ facto cum dicit̃

t ¶ Circuiuit omnem iſrael. vt ex p̄ntia ſua ⁊ v̄bo ꝓprio magis excitaret pplm ꝙ̄ ſolo ſcripto.

v ¶ Scitote q̄niā dñs exau. p̄ces v̄ras ſi ma. ꝑmanſeritis ⁊c. nam oratio que eſt pia ꝓ ſe: ⁊ ꝑſeuerās ſemper exauditur.

x ¶ Memores eſtote moyſi ⁊c. H̄ hyſtoria habetur Exod. xvij. vbi dr̄. Cumq̄ leuaret man⁹ vincebat iſrl. ſi autē paululum remiſiſſet ſuperabat amalech. ⁊ ſubditur ibidē. Et factuꝫ eſt vt nō laſſarentur manus ei⁹: vſq ad occaſum ſolis: fugauitq ioſue amalech ⁊ populū ei⁹ in ore gladij. cetera patent vſq ibi.

y ¶ Offe. domino holo. precincti cilicijs. ⁊ hoc exteri⁹ in ſignū afflictōis ⁊ humiliatōis. Sacrificiū aūt eccie quod eſt eucharistia non eſt licitū offerre niſi in debitis veſtimētis ꝓpter reuerentiā ſacramenti. ſacrificiū aūt veteris legis qđ erat tm̄ figurale nō erat tante reuerentie. cetera patent.

Capitulum. v.

Nunciatumq eſt. Poſtq̄ deſcripta eſt perſecutionis filiorum iſrael ſpecialis occaſio: hic conſequenter deſcribitur ipa ꝑſecutio. Circa quā primo ponitur holofernis inquiſitio: ſecūdo achior reſponſio: ibi. Tunc achior. tercio aſſyrioꝝ indignatio: ibi. Et factum eſt. Circa primum dicitur.

a ¶ Nunciatumq eſt holoferni. ꝑ exploratores ſuos ad hoc miſſos. ¶ b ¶ Exarſit in iracundiā. nam ex ſuperbia credebat ꝙ nullus auderet moueri ad reſiſtendum ſibi. ¶ c ¶ Vocauitq omnes principes moab et duces āmon. iſti enim habitabant prope iudeam: propter quod de ſtatu iudeorum melius dicere poterant veritatem. ¶ d ¶ Dicite mihi quis ſit populus iſte ꝙ̄

tum ad eius originem. e Et quales ⁊ quante sint ciuitates eoꝝ: vt audeant cōfidere de defensione eaꝝ. f Que etiam sit virtus eoꝝ. in corporalibus ⁊ auda cia in mentibus. g Aut que sit multitudo eorum. id est quanta ⁊ qualiter armata.

uersitatē tempoꝝ ⁊ linguaꝝ varie ꝓnunciant. q Cumq; opuisset. Hic ꝯnter describit ꝑpli ꝓgressus: et ꝑmo q̄tu ad descensum in egyptū cū dr. q Cūq; operui oēm ter. fa. descen. in egyptū. vt habet Gen. xlvij. r Illicq; ꝑ quadringētos annos. q̄ incipiēdi sunt a natiuitate ysaac: ⁊ terminandi in exitu d̄ egypto: vt declaratū fuit Gen. xv.

h Uel q̄s rex militie eoꝝ. i. q̄s prouidus ⁊ bellicosus.

i Et quare pre omnib⁹ ⁊c. i. si n̄ ꝯfidunt in p̄dictis: q̄ pōt tunc esse causa sue rebellionis.

k Qui hitant in oriente. Hoc videtur esse contra illō qō dicitur supra. ij. ca. Egredē aduersus oēe regnū occidentis. Dicendum ꝙ licet omnes terre supra noiate: inter quas est hierl'm et iudea sint i pte occidētali respectu r̄gni assyrioꝝ: tamen respectu toti⁹ terre habitabil' iudea et alie terre quas subiugauerat Holofernes magis erāt orienti ꝓpinque q̄ occidēti. nec obstat ꝙ hierusalem dicitur eē in medio t̄re habitabil': naz hoc dicitur eo ꝙ est in quarto climate quod est mediū: climata vō nō distinguunt̄ s̄m distantiam ab oriente in occidentē: sed s̄m distantiā a meridie in aquilonem.

ciuitates eoꝝ: [f] q̄ etiā sit virtus eoꝝ: [g] aut q̄ sit multitudo eoꝝ: [h] vl' q̄s rex militie illoꝝ [i] ⁊ q̄re p̄ oib⁹ [k] q̄ hitant i oriēte isti ꝯtēpserūt nos: et nō exierīt i obuiā nob: vt susciperēt nos cū pace. [l] Tunc achior dux oīm filioꝝ ammon r̄ndēs ait. Si digneris audire dn̄e dicā veritatē in cōspectu tuo de pp'lo isto q̄ i mōtanis hitat: ⁊ n̄ egredietur verbū falsuz ex ore meo [m] Pp'ls iste ex ꝓgenie chaldeoꝝ ē. [n] Hic ꝑmū in mesopotamia hitauit: [o] q̄m noluerūt seq̄ deos patrū suoꝝ q̄ erāt in terra chaldeoꝝ. Deserētes itaq; ceremōias patruz suoꝝ q̄ in multitudine deoꝝ erāt: vnū deū celi coluerūt: q̄ ⁊ p̄cepit eis vt exirēt inde: [p] ⁊ hitarent i charran. [q] Cūq; opuisset oēm t̄rā fames: descēderūt in egyptuz illicq; [r] ꝑ q̄drigētos annos [s] sic mltiplicati sūt: vt dinūerari eoꝝ nō posset exercitus [t] Cūq; grauass; eos rex egypti atq; in edificatōib⁹ vrbium suaꝝ in luto ⁊ latē subiugasset eos: clamauerunt ad dn̄m suū: ⁊ ꝑcussit totā t̄raz egypti plagis varijs [v] Cūq;

eiecissent eos egyptij a se: et cessasset plaga ab eis [x] ⁊ iterz eos vellēt cape ⁊ ad suū seruitiū reuocare: [y] fugiētib⁹ his de⁹ celi mare aperuit: ita vt hīc et inde aq̄ q̄si mur⁹ solidarētur: et isti pede sicco fundū maris ꝑambulādo trāsirēt In q̄ loco dū innūerabil' exercit⁹ egyptioꝝ eos ꝑseq̄ret ita aq̄s coopt⁹ ē: vt n̄ remaneret vl' vn⁹ q̄ fctm̄ posteris nūciaret [z] Egressus et mare rubꝝ deserta syna mōtis occurrerūt: [a] in q̄b⁹ nunq̄ hō hitare potuit: vel fili⁹ hois requieuit. [b] Illic fōtes amari obdulcati sūt eis ad bibēduz [c] ⁊ ꝑ ānos q̄draginta ānonā de celo ꝯsecuti sūt. [d] Ubicūq; igressi sūt sine arcu ⁊ sagitta ⁊ absq; scuto ⁊ gladio: de⁹ eorum pugnauit ꝓ eis ⁊ vicit Et n̄ fuit q̄ insultaret pp'lo isti: nisi q̄n recessit a cultu dn̄i dei sui. [e] Quotiēscūq; aūt p̄ter ipm deū suū alteꝝ coluerunt: dati sūt in p̄dā ⁊ in gladiū ⁊ in obprobriū. Quotienscūq; aūt penituerunt se recessisse a cultura dei sui: dedit eis de⁹ celi v'tutē resistēdi [f] Deniq; chananeū regē ⁊ iebuseū ⁊ pherezeū et ethеū

s Sic multiplicati sunt ⁊c. vt habet Exo. j.

t Cunq; grauasset eos rex egypti ⁊c. de isto grauamine ⁊ egypti ꝑcussione plagis mult' habetur in principio Exod. vsq; ad. xiij. ca. v Cūq; eiecissent eos. Hic secundo describitur hebreoꝝ ꝓgressus: q̄tuz ad mirabilē exitum de egypto: cum dicitur.

v Cunq; eiecissent eos egyptij. timore mortis compulsi Exo. xij.

x Et iterū vellēt eos cape: ⁊ ad suuz seruitiuz reuocare Exo. xiiij.

y Fugientib⁹ his de⁹ celi mare apuit ⁊c. ⁊ hoc totū habetur Exo. xiiij.

z Egressus etiaz ma. ru. deserta syna mon. occurrerūt. cōtrariū videt̄ Exo. xv. vbi dr. Tulit aūt moyses isrl' de mari rubro ⁊ egressi sunt in desertum sur. dicendū ꝙ hic breuiter reperitur exitus filioꝝ isrl' de egypto: ꝓpter qō n̄ exp̄mūt̄ hic oia loca: sed solū notabilia inter q̄ ē mōs synai. ad quē populus tendebat.

nem. l Tunc achior. Hic ꝯnter ponit̄ ipius achior r̄nsio: qui primo dat suam r̄nsionē: secūdo infert intentā ꝯclusionē: ibi. Nunc ḡ. prima in tres: nam in responsione achior primo describit̄ hebreoꝝ gen⁹ scdo eoꝝ ꝓgressus: ibi. Cūq; operuisset. tercio ipoꝝ v't⁹: ibi Ubicūq; ingressi sunt. sicut petiuerat holofernes. Circa primū dr. l Tūc achior dux oīm fi. āmon respōdens ait ⁊c. Erat. n. ꝑncipalis int̄ āmonitas: q̄ descenderant de loth nepote abrac. ꝓpter qō sciebat hystoriā hebreoꝝ: ex eodē genere descēdētiū. ⁊ iō obtulit se ad r̄ndendū. m Pp'ls iste ex ꝓgenie chaldeoꝝ vt habet Gen. xj. Tulit itaq; thare abraā filiū suū ⁊ loth filiū araz filij sui: ⁊ sarai nurum suam: ⁊ eduxit eos d̄ vr chaldeoꝝ ⁊c. n Hic primū in mesopotamia habitauit. post exitum de chaldea: vt habet Gen. xj.
o Q̄m noluerūt seq̄ deos patrū suoꝝ. ydola colēdo.
p Et habitarēt i charā. sic. n. noiat̄ hec ciuitas Act. vij. Gen. xj. nominat̄ aram. Ciuitatū. n. nomia s̄m di-

a In quibus nūq; homo habitare potuit. ꝓpter locoꝝ sterilitatē: ⁊ loquit̄ de habitatiōe in ciuitate vel villa: pastores enī aliqui poterant ibi gregem pascere sicut legit̄ de moyse Exo. iij. b Illic fontes amari obdulcorati sunt eis Exo. xv. c Et ꝑ annos. xl. annonā de ce. ꝯse. sunt Exo. xvj. d Ubicunq;. Hic ꝯnter describitur hebreoꝝ virtus que nō erat ex hominib⁹: sed ex ꝓtectiōe diuina: propter quod dicitur. Ubicūq; ingressi sunt sine arcu ⁊ sagitta ⁊c. licet. n. pugnauerunt cum amalech in armis: ⁊ cum alijs septem gentibus quas expulerūt d̄ terra ꝓmissionis: tamen non habuerunt victoriā per arma sed virtute diuina vnde ⁊ amalech p̄cibus moysi fuit debellatus: vt dictum est ca. p̄ce. ⁊ in pugna iosue cōtra reges chanaan lapides grandinis interfecerūt aduersarios: ⁊ sol stetit immobilis spacio vnius diei Josue. x.
e Quotiēscūq; aūt p̄ter ipm deū ⁊c. ista patēt ex decursu libri Judi. ⁊ iiij. Reg. f Deniq; chana. re. ⁊ iebuseū ⁊c.

vt ptȝ Joſue.xij. g Nā ⁊ añ hos annos ⁊c̄.ſ.tp̄e trāſ migratōis ioacim ⁊ captiuitatis facte ſub ſedechia exter miate ſt̄ plēs ꝑ reges aſſyrioꝝ ⁊ egypti: vt ptȝ.iiij.Reg. ⁊ plurimi eoꝝ captiui adducti ſt̄: p̄mo ꝑ theglatphala ſar.iiij.Reg.xv.ſcd̄o ꝑ ſalmanaſar.iiij.Reg.ij.xvij.⁊ hoc q̄ntum ad regnum iſrael. Q̄tuȝ vo ad regnū iuda: per regem babylonis. p̄mo tempe ioacim filij ioſie: ſcd̄o tempoꝛe ioachim filij eius.iiij.Re.xxiiij. tercio tp̄e ſedechie iiij.Reg.xxv.

h Nup aūt reuerſi ad dn̄m ⁊c̄.ſ.tp̄e cyri q̄ dedit ꝓp̄lo licentiā redeundi.

i Et aſcenderunt montana .i.iudeā q̄ eſt mōtuoſa.

k Nunc ḡ. Narrata iudeoꝝ hyſtoria: hic ꝯñter achioꝛ cōcludit intētū.

d Nūc ḡ dñe mi ⁊c̄.ad hoc.n.predicta narrauerat: vt holofernes ſciret ſe non poſſe filios iſrl̄ cape: niſi ꝑ offenſā dei ſui: ⁊ ptȝ lr̄a.

l Et factum eſt. Poſtq̄ʒ poſita eſt achioꝛ r̄ſio: h̄ conſequenter ponitur aſſyrioꝝ indignatio. ⁊ p̄mo q̄ntum ad duces exercit⁹: ſcd̄o q̄tū ad principeȝ eius ſeq̄n.ca. Circa p̄mū dicit̄. Et factū eſt cū ceſſaſſet loqui ⁊c̄.irati ſt̄ omēs magnates holofernis. ex fine ſue narratiōis in q̄ ꝯcluſerat eos non poſſe ꝓpria virtute iudeos debellare: ⁊ ptȝ ſn̄ia vſq̄ʒ ibi.

m Ut ḡ agnoſcat achioꝛ q̄niaȝ fallit nos.i.falſis verbis decipe nos intēdit.

n Ut ſciat omīs gens q̄m nabuchodonoſoꝛ deus terre eſt.nō dicūt de⁹ celi: ſ; terre: videtur eī̄ ill⁹ erroꝛis fuiſſe: q̄ dicebant diuinā ꝓuidētiā ad celeſtia ſe tm̄ extēdere: ſc̄m q̄ dicit̄ Job.xxij. Circa cardines celi ꝑambulat: nec nr̄a ꝯſiderat. hoc aūt nomen deus impoſitū fuit a ꝓuidentia rerum ⁊ gubernatōe: ⁊ iō deum terre dicebant. cuius regnum ad plura terrena ſe extendit: intentio vo regis nabuchodo. ⁊ ſui exercitus erat oēm terrā ſuo ſubiugare dominio: vt dictum eſt ſupra cap.ij. propter qd̄ a ſuis denominabatur deus terre.

Capitulum ſextum.

⁊ eueū ⁊ amoꝛreū: ⁊ oēs potentes in eſebō ꝓſtrauerī ⁊ t̄ras eoꝝ ⁊ ciuitates eoꝝ ipi poſſederūt. ⁊ vſq̄ʒ dū nō peccarēt in ꝯſpectu dei ſui erāt cū illis bona. Deus.n.illoꝝ odit iniquitatē. [g] Nā ⁊ ante hos annos cū receſſiſſent a via quā dederat illis de⁹ vt ambularēt in ea: extermiati ſunt plēs a mlt̄is natōnibus ⁊ plurimi eoꝛuȝ captiui adducti ſt̄ in terrā nō ſuaȝ. [h] Nuꝑ autē reuerſi ad dn̄m deū ſuū ex diſꝑſione q̄ diſꝑſi fuerāt adunati ſt̄: [i] ⁊ aſcenderūt mōtana h̄ oīa: ⁊ iteꝝ poſſidēt ir̄lm: vbi ſt̄ ſcā ſanctoꝝ. [k] Nūc ḡ mi dñe ꝑq̄re ſi eſt aliqua iniq̄tas eoꝝ i cōſpectu dei eoꝝ: aſcēdam⁹ ad illos: q̄m tradēs tradȝ illos de⁹ eoꝝ tibi: ⁊ ſb̄iugati erūt ſub iugo potētie tue. Si vo non eſt offenſio ꝓp̄li hui⁹ coram deo ſuo nō poterim⁹ reſiſtere illis: q̄m deus eoꝝ defendet illos: ⁊ erimus in obꝓbꝛiū vniuerſe t̄re. [l] Et factū ē cū ceſſaſſet loq̄ achioꝛ v̄ba h̄: irati ſūt oēs magr̄tes holofernis: ⁊ cogitabāt interficere eū: dicētes ad alt̄utrū. Quis ē iſte q̄ filios iſrael poſſe dicat reſiſtere regi nabuch. ⁊ exercitib⁹ eius: hoīes inermes ⁊ ſine v̄tute ⁊ ſine ꝑitia art̄ pugne. [m] Ut ḡ agnoſcat achioꝛ: q̄m fallit nos: aſcendim⁹ in montana ⁊ cū capti fuerint potentes eoꝝ tunc cum eiſdeȝ gladio tr̄āſuerberabit̄. [n] Ut ſciat oīs gēs q̄m nabuch. de⁹ t̄re eſt: ⁊ p̄ter ip̄m ali⁹ nō eſt.

Ca^m. vj.

Factū ē aūt cū ceſſaſſent loq̄: indignat⁹ holofernes vehemēter dixit ad achioꝛ. Q̄m ꝓphaſti nobis dicēs q̄ gens iſrl̄ defendat a deo ſuo: vt̄ oñdam tibi q̄m nō eſt deus niſi nabuch. cū ꝑcuſſerimus eos omēs ſicut hoīem vnū: tunc ⁊ ip̄e cuȝ illis aſſyrioꝝ gladio iteribis ⁊ oīs iſrael te cū ꝑditōne diſpariet: ⁊ ꝓbab̄ q̄m nabuch. dominus ſit vniuerſe terre. [b] Tūcq̄ʒ gladi⁹ militie mee tranſiet ꝑ latera tua: ⁊ cōfixus cades inter vulneratos iſrl̄: ⁊ nō reſpirab̄ vltra donec extīmieris cū illis. [c] Poꝛro aūt ſi ꝓphiaȝ tuā verā extiſtimas nō ꝯcidat vult⁹ tu⁹ ⁊ palloꝛ q̄ faciē tuā obtiet abſcedat a te: ſi v̄ba mea h̄ putas iplere nō poſſe. Ut aūt nouerī: q: ſil̄ cū illis h̄ expꝑieris: ecce ex hac hoꝛa illoꝛuȝ ꝓp̄lo ſociaberis: vt dum dignas mei gladij penas excepit̄: ip̄e ſil̄ vltioni ſubiaceas. [d] Tūc holofernes p̄cepit ſ̄uis ſuis: vt cōp̄henderent achioꝛ: ⁊ ducerēt eū i bethuliā ⁊ traderēt eū i man⁹ filioꝝ iſrl̄. Et accipiētes eū ſerui holofernis ꝓfecti ſt̄ ꝑ cāpeſtria: ſ; cū appꝛopinq̄ſſēt ad mōtana [e] exierīt ꝯtra eos fūdibularij. [f] Illi āt diuertētes a latē mōtis ligauert achioꝛ ad arboꝛē manibus

a Factum eſt autem. Hic ꝯſequenter deſcribit̄ indignatio holofernis: ⁊ p̄mo verbis iniurioſis: ſecundo factis: ibi. Tunc holofernes. Circa p̄mū patet litera vſq̄ʒ ibi.

b Tūcq̄ʒ gladius militie mee. Ex quo videtur q̄ intēdebat eū interficere pluribuȝ plagis ⁊ cruciatibus: vt exp̄mitur infra codeȝ ca. tunc ⁊ iſtum achioꝛ diuerſis iubebat ſupplicijs interire: iō nō dicit militis ſed militie: quia intendebat euȝ militū ludibꝛio exponere.

c Poꝛro autē ſi ꝓphetiā tuam verā extiſtimas ⁊c̄. non fuit miruȝ ſi achioꝛ tūc timuit: tuȝ quia inter eos erat ſicut agnus inter lupos: tamen l; quia firmiter teneret deū hebꝛeos poſſe defendere: tñ neſciebat ſi euȝ offendiſſent vel non ꝓpter qd̄ hoc in q̄rere ꝯſuluerat cetera patent.

d Tunc holofernes. Hic cōſequēter oſtenditur eius indignatio factis: ⁊ p̄mo achioꝛ hebꝛeis tradēdo. ſcd̄o eos crudeliter inuadēdo: ſicut dixerat indignatus: ſecūda incipit.c.vij. p̄ma diuidit̄ in tres: q: p̄io deſcribitur achioꝛ traditio: ſecundo traditi diſq̄ſitio: ibi. Poꝛro filij iſrl̄. t̄cio diſquiſiti ꝯſolatio: Tunc q̄ʒ vniuerſa p̄ima patet vſq̄ʒ ibi.

e Exierūt cōtra eos fundibularij. ⁊ dicunt̄ a funda ⁊ bale grece qd̄ eſt ꝓiectio. q: cum funda ꝓijciunt lapides: quoꝝ ict⁹ graues ſunt: maxime q̄ñ deſcendunt a ſupioꝛi p̄te.

f Illi aūt diuertētes ⁊c̄. volētes ſe expedire d̄ achioꝛ cum tali tamen ſecuritate q̄ non poſſ; manus hebꝛeorum effugere.

g Poꝛro. Hic cōſequenter deſcribitur traditi diſquiſitio cum ſubditur. h In medium populi illum ſtatuentes ꝑcunctati ſunt ⁊c̄. mirabantur eī̄ de tali

ligatōe ipius tāq̄ꝫ de re inſolita. i ¶ In diebus illis
erāt illic p̄ncipes ozias ⁊c. H̄ interponit᷑: q2 corā eis p̄n-
cipal̄r adductus fuit achioꝛ: ⁊ ſubdit᷑ achioꝛ r̄nſio cuꝫ
dr̄. Dixit achioꝛ oīa ⁊c. ⁊ patꝫ l̄ra vſqꝫ ibi. k ¶ Pro-
pter h̄ qḋ dixiſſet deꝰ celi defenſoꝛ eoꝝ eſt. nō. n. crede-
bant dei celi ꝓ-
uidentiā ad hec
inferioꝛa ſe extē-
dere: vt p̄dictū
ē: nec ꝑ ꝯñs eiꝰ
defenſionē.

l ¶ Cūqꝫ achioꝛ
vniuerſa. hic cō-
ſequēter deſcri-
bit᷑ interrogati
vel diſquiſiti cō-
ſolatio: ⁊ p̄mo
ꝑ oꝛōnem deuo-
tam cum dr̄.
m ¶ Ois pplus
cecidit in faciēꝫ
humiliter ⁊ de-
uote dep̄cantes
vt deꝰ liberaret
eos cū ipo achi-
oꝛ d̄ manibꝰ ho-
lofernis.
n ¶ Reſpice ad
n̄ram humilita-
tem. q̄ non cōfi-
dimus de n̄ris
meritis vel v̄tu-
te: ſ; de tua boni-
tate. o ¶ Et fa-
ciē ſctoꝝ tuoꝝ
attende. ſ. abra-
am: yſaac: ⁊ ia-
cob: ⁊ alioꝝ ſan-
ctoꝝ patrum vt
eoꝝ meritis li-
beremur.
p ¶ Oꝛōne po-
puloꝝ cōpleta:
conſo. ſt achioꝛ
in fine oꝛōnis di-
uinitus cōfoꝛta-
ti. nam melioꝛ ē
finis oꝛōnis q̄ꝫ
p̄ncipiū Eccl'ſ.
vij. q ¶ Deus
patrū noſtroꝝ
cuiꝰ virtutēꝫ tu
p̄dicaſti. aſſyrijs
nunciando.
r ¶ Ipſe. remu-
nerato.
s ¶ Tibi hanc
dabit viciſſitu-
dinē ⁊c. hoc di-
xerunt confidē-
tes de diuio au-
xilio.

⁊ pedibꝫ ⁊ ſic victū d̄ reſtibꝫ
dimiſerunt eum: ⁊ reuerſi ſūt
ad dn̄m ſuū. [g] Porro filij iſr̄l
deſcēdētes d̄ bethulia vene-
rūt ad eum. Quē ſoluentes
duxerūt ad bethuliā: atqꝫ [h] in
mediū pp̄li illū ſtatuētes ꝑ-
cōtati ſūt: q̄d rex eēt q̄ illū
vinctū aſſyrij reliquiſſent.
[i] In diebꝫ ill' erāt illic p̄nci-
pes: ozias filiꝰ micha d̄ t̄bu
ſymeō: ⁊ charmi q̄ ⁊ gotho-
niel. In medio itaqꝫ ſenioꝝ
⁊ i ꝯſpectu oīm achioꝛ dixit
oīa q̄ locutꝰ fuerat ab holo-
ferne īterrogatus ⁊ qualiter
pp̄ls holofernis voluiſſꝫ ꝑ-
p̄ h̄ verbū interficere euꝫ ⁊ quē-
admodū ipe holofernes ira-
tus iuſſerit euꝫ iſraelitꝫ hac
de cā tradi: vt dū viceret fi-
lios iſr̄l: tūc ⁊ ipm achioꝛ di-
uerſis iubeat interire ſuppli-
cijs: [k] ꝓpter h̄ q̄ dixiſſet deꝰ
celi defenſoꝛ eoꝝ ē. [l] Cumqꝫ
achioꝛ vniuerſa h̄ expoſuiſ-
ſet: [m] oīs pp̄ls cecidit i faciē
adoꝛātes dn̄m: ⁊ cōi lamen-
tatiōe ⁊ fletu vnanimes pre-
ces ſuas dn̄o effuderūt: dicē-
tes. Dn̄e deꝰ celi ⁊ t̄re intue-
re ſupbiā eoꝝ: [n] ⁊ reſpice ad
n̄ram hūilitatē: [o] ⁊ faciē ſcō-
rum tuoꝝ attende: ⁊ oſtēde
q̄m nō derelinq̄s p̄ſumētes
de te: ⁊ p̄ſumentes de ſe ⁊ de
ſua v̄tute gloꝛiātes hūilias.
Finito itaqꝫ fletu ⁊ ꝑ totaꝫ
diē [p] oꝛōne pp̄loꝝ ꝯpleta: cō-
ſolati ſūt achioꝛ dicētes [q] De-
us p̄rm n̄roꝝ cuius tu virtu-
tem p̄dicaſti: [r] ipe tibi [s] hanc
dabit viciſſitudinē: vt eoꝝ
magꝫ tu īteritū videas. [t] Cū
vo dn̄s deꝰ n̄r dederit hāc li-
bertatē ſuis ſuis: [v] ſit ⁊ tecū
deꝰ i medio n̄ri vt ſic placue-
rit tibi: ita cū tuis oībꝫ ꝯuer-
ſeris nobiſcū. [x] Tūc ozias fi-
nito ꝯſilio [y] ſuſcepit eū in do-
mū ſuā: ⁊ fecit cenā magnā.
[z] Et vocatis oībꝫ p̄ſbris ſiľ
expleto ieiunio [a] refecerunt.
[b] Poſtea vo ꝯuocatꝰ oīs po-
pulꝰ ꝑ totā noctē [c] īt eccia;
oꝛauerūt petētes auxiliū a
deo iſr̄l. ¶ Capi. vij.

H [a] Olofernes āt altera
die [b] p̄cepit exercitibꝫ
ſuis: vt aſcēderēt ꝯ bethuli-
am. Erāt aūt pedites bella-
toꝝ centū viginti milia: ⁊ eq̄-
tes viginti duo milia: p̄ter ꝑ-
parātōes viroꝝ illoꝝ q̄s occu-
pauerat captiuitas: ⁊ addu-
cti fuerāt d̄ ꝓuincijs ⁊ vrbibꝫ
vniuerſe iuuētutis. Oēs pa-
uerūt ſe p̄iter ad pugnā ꝯ fili-
os iſr̄l: [c] ⁊ venerūt ꝑ crepidinē
mōtis vſqꝫ ad apicē q̄ reſpi-
cit ſup dothaim a loco q̄ dr̄
belma vſqꝫ ad chelmon q̄ ē
ꝯtra eſdrelon. [d] Filij aūt iſr̄l
vt viderūt multitudinē illo-
rū: [e] ꝓſtrauerūt ſe ſup t̄rā mit-
tētes cinerē ſup capita ſua
vnanimes oꝛātes vt deꝰ iſr̄l
miſam ſuā oſnderet ſr pplm
ſuū. [f] Et aſſumētes arma ſua
bellica: ſederūt ꝑ loca q̄ āgu-
ſti itineris t̄mitē dirigūt in-
ter montuoſa: ⁊ erant cuſto-

tis ſue: ſm q̄ dicitur Hebꝛeoꝝ. xj. Accedentem ad deuꝫ
opoꝛtet credere quia eſt: ⁊ inquirentibus ſe remuneratoꝛ
ſit. ⁊ in hoc articuli fidei implicite continent᷑: talis autēꝫ
erat achioꝛ q̄uis eſſet gentilis: vt ſatis patet ex dictis.
x ¶ Tunc ozias. Hic tercio conſolat᷑ achioꝛ cenam ei ho-
noꝛabilem facien-
do cum dicit᷑. Tūc
ozias qui p̄ceps
erat populi. vt p̄di-
ctum eſt.

y ¶ Suſcepit eū in
domum ſuam. que
erat honoꝛabilioꝛ
ceteris.
z ¶ Et vocatis oi-
bus p̄ſbris. vt ce-
na eſſet magis ho-
noꝛabilis.

a ¶ Refecerunt. ſ.
achioꝛ ⁊ ſeipos ad
nature ſuſtentatio-
nem.

b ¶ Poſtea vo con-
uocatus omnis po-
pulus. a ſacerdoti-
bus. c ¶ Intra
ecciam oꝛauerunt.
l; enim eſſet vnicū
templum in hieru-
ſalem in quo licitū
erat offerri ſacrifi-
cium: tamen in ſin-
gul' ciuitatibꝰ erāt
ſynagoge: in quibꝰ
cōueniebat popu-
lus ad oꝛandum ⁊
audiendum dei ver-
bum.

H Capi. vij.
Olofer-
nes aut.
Hic con-
ſequenter deſcribi-
tur holofernis in-
dignatio populuꝫ
iſr̄l crudeliter per-
ſequendo vbi p̄i-
mo ponitur ſuper-
ba oppugnatio vr-
bis: ſecundo dura
coartatio ſitis: ibi.
Porro holofernes
tercio pauida ob-
iurgatio plebis: ibi
Tunc ad Oziam.
quarto indiſcreta
conuentio duc꜡: ibi
Et cū fatigati. Cir-
ca p̄mū dr̄.

t ¶ Cum vo. Hic ſecundo conſolant᷑ achioꝛ: ei cū ipis
habitatōem liberam offerendo dicentes. Cum vo do-
minus deus noſter dederit hanc libertatem ſuis ſuis
.i. nos liberauerit de manibus holofernis.
v ¶ Sit ⁊ tecum deus in medio noſtri: vt ſicut placue-
rit tibi ⁊c. i. accipias ritum legem noſtram: vel non ac-
cipias. Non enim gentiles tenebantur ad legem mo-
ſaicam: ſed ſufficiebat eis ad ſalutem credere vnuꝫ de-
um remuneratoꝛem bonoꝛum: ſm conſiliuꝫ volunta-

a ¶ Holofernes autem altera die. i. in craſtino traditōis
achioꝛ: vt citius impleret crudelitatē quā dixerat.
b ¶ Precepit exercitibus ſuis. vt oſtenderet magnitudi-
nem ſue poteſtatis: cetera patent vſqꝫ ibi.
c ¶ Et venerunt per crepidinem montis. i. concauitateꝫ
ipius ꝯpitem.
d ¶ Filij autem iſrael. vt viderunt multitudinem. tantā
⁊ ſic armatam. e ¶ Proſtrauerunt ſe ſuper terram. hu-
militer ⁊ deuote petentes diuinum auxiliū. f ¶ Et aſſu-

mentes arma ſua bellica ꝛc̃. ne omittentes q̃d facere po-
terant humana via deũ tentare viderent. g Porro
holofernes. Hic ꝯñter ponit dura coartatio ſitis cũ dici
tur. Porro holofernes ꝛc̃. aq̃ductũ illoꝝ. i. exñtiũ in be
thulia. h A parte auſtrali extra ciuitatē dirigeret. ſcȝ
curſum ſuũ. Erat
enĩ fons ille extra
ciuitatē ex quo per
aqueductum flue-
bat aqua intra ciui
tatem.
i Et incidi p̃cepit
aqueductũ. vt aq̃
declinaret alubi.
k Ex quibus fur
tim videbant hau
rire. ꝓpter timorem
aſſyrioꝝ exiſtētiũ
in obſidione.

l Si filij ammon
ꝛ moab. iſti. n. odie
bant iudeos: vt pa
tet ex libris iudicũ
ꝛ Regũ. iõ dederũt
ꝯtra eos cõſilium.
m Filij iſrl̃ nõ in
lan. nec in ſa. confi-
dunt. q. d. non hñt
arma. nec exercitũ
p̃liandi: ꝓpter q̃d ñ
venient ꝯtra nos i
campũ. ꝛ iõ ſi po-
nant cuſtodes fon
tium morient ſiti:
vel ad ſe reddēdum
erunt compulſi.
n Et placuerunt
hec verba corã ho-
loferne. q2 videbã-
tur ſibi vtilia eē. ce
tera patēt vſq; ibi.
o Ita vt ꝛc̃. ſatia
rentur vel vna die.
ſi quilibet biberet
ꝓ ſua volũtate. ve
rũtamen poterant
aque ſufficere p q̃n
q; dies poſitis i ar-
ta neceſſitate pro-
pter quod tal̃ timi-
nus fuit poſitus: vt
habet infra eodem
cap̃.

p Tunc ad oziã.
Hic ꝯñter ponit q̃
rulōſa murmuratõ
plebis dicentis ad
oziam principem ci
uitatis.
q Iudicet domi-
nus inter nos et te
ꝛc̃. multitudo enĩ
afflicta ſiti volebat
q̃ ciuitas reddere-
tur q̃d ozias ꝛ ſacerdotes impediebant: ꝓpter q̃d multi-
tudo oziam principē ad diuinũ iudiciũ aduocabat: impu
tans ſupbie defenſionē ciuitatis. iõ ſubditur.
r Et ꝓpter hoc. i. ꝓpter talem rebellionem.
s Vendidit nos deus in manibus eoꝝ. i. totaliter tra-
didit ſubtrahendo nobis ſuũ auxiliũ: ideo concluditur ci-
uitatis traditio: cum dicitur. Et nunc congregate vniuer

dientes ea tota die et nocte
g Porro holofernes dux cir-
cuit p gyrũ: reppit q̃ fōs q̃
influebat aq̃ductum illoꝝ
h a pte auſtrali extra ciuita-
tē dirigeret: i ꝛ icidi p̃cepit
aq̃ductũ illoꝝ. Erãt tñ nõ
lõge a muris fõtes k ex quib9
furti videbãt haurire aquã
ad refocillandũ poti9 q̃ ad
potandũ. l Sȝ filij ãmon et
moab acceſſert ad holofer-
nē dicētes. m Filij iſrl̃ i nõ lã
cea: nec in ſagitta ꝯfidũt: ſȝ
mõtes defendũt illos: ꝛ mu
niũt illos colles in p̃cipitio
ꝯſtituti. Vt g̃ ſine ꝯgreſſio
ne pugne poſſis ſupare eos
pone cuſtodes fontiũ vt nõ
hauriãt ex eis: ꝛ ſine gladio
interficies eos vel certe fati
gati: tradent ciuitatē ſuam
quã putãt in mõtib9 poſitã
ſupari nõ poſſe. n Et placue
rũt v̓ba hec corã holoferne
ꝛ corã ſatellitib9 ei9: ꝛ cõſti-
tuit p gyrũ centenarios p
ſinglos fontes. Cumq; iſta
cuſtodia p dies. xx. fuiſſȝ ex-
pleta: defecert ciſterne ꝛ col
lectões aquarũ oĩb9 inhabi
tãtib9 bethuliã: o ita vt non
eēt intra ciuitatē vñ ſatiarē
tur: vel vna die: q̃m ad men
ſurã dabat pplis aq̃ q̃tidie.
p Tũc ad oziã ꝯgregati oēs
viri femineq; iuuenes ꝛ par
uuli: oēs ſil̃ vna voce dixert
q Iudicȝ de9 int̃ nos ꝛ te: q̃m
feciſti i nos mala nolēs loq̃
pacifice cũ aſſyrijs: r ꝛ pp hͦ
s vēdidit nos de9 in manib9
eoꝝ. Et iõ nõ eſt q̃ adiuuet

cum ꝯſternamur añ oculos
eoꝝ in ſiti ꝛ in pditõe mag̃.
Et nunc cõgregate vniuer-
ſos q̃ in ciuitate ſt̃: vt ſpon-
te tradam9 nos oēs ꝓplo ho
lofernis. t Meli9 eſt. n. vt ca-
ptiui bñdicam9 dñm viuen
tes: q̃ moriamur ꝛ ſim9 ob-
probriũ oĩ carni: cum videa
mus vxores nr̃as ꝛ infantes
nr̃os mori añ oculos nr̃os.
v Cõteſtamur hodie celũ ꝛ
trã ꝛ deũ prm nr̃oꝝ: x q̃ vlci
ſcit̃ nos ſm pctã nr̃a: vt iam
tradatis ciuitatē in manus
militie holofernis vt ſit fi-
nis nr̃ breuis i ore gladij: q̃
lõgior efficit̃ i ariditate ſitꝭ.
Et cũ hͦ dixiſſet: fact9 ē fle-
tus et vlulat9 magn9 i eccia
oĩb9 p multas horas vna vo
ce clamauert ad deũ dicen-
tes. Peccauim9 cũ prĩb9 no-
ſtrꝭ: iniuſte egim9: iniq̃tatē
fecim9. y Tu q̃ pi9 es miſerē
nr̃i: ꝛ in tuo flagello vidica
iniq̃tates nr̃as: ꝛ noli tradē
ꝯfitētes te ꝓplõ q̃ ig̃rat te vt
nõ dicãt int̃ gētes vbi ē de9
eoꝝ. z Et cũ fatigati his cla
morib9: ꝛ his fletib9 laſſati
ſiluiſſent: exurgēs ozias in-
fuſus lachrymis dixit. Eq̃
animo eſtote frēs: ꝛ hos q̃nq;
dies expectem9 a dño miam
Forſitã. n. indignatõem ſuã
abſcidet: ꝛ dabit gl̃iam noĩ
ſuo. Si aũt trãſactis. v. die
b9 nõ venerit adiutoriũ: fa-
ciemus hec v̓ba que locuti
eſtis. Capi. viij.

Et a factũ eſt cum audiſ
ſet hͦ verba iudith vi-

ſos ꝛc̃. ꝛ ſubditur huius traditionis rõ cum dr̃.
t Melius ēſt enim ꝛc̃. i. minus malum quod cõpa-
ratum ad maius habet rõnem boni. v Conteſta-
mur hodie celum ꝛ terram ꝛc̃. i. contra te ꝛ ſacerdotes
adducimus in teſtimoniũ: q̃ inique agitis niſi trada-
tis ciuitatē cum
ſit minus malũ.

x Qui vlciſci-
tur nos. i. punit
ſm peccata no-
ſtra: cetera pa-
tent vſq; ibi.

y Tu quia pi
us es ꝛc̃. vindi-
ca iniq̃tates no
ſtras. i. flagella
nos quãtum tibi
placuerit: dũ ta
men non trada-
mur in manib9
infideliũ: ꝛ ſimi
li mõ dauid pre
elegit a deo fla-
gellari q̃ ab ho-
minibus. ij. Re
gũ vlti. iſtud vl
timo dictum vi
detur pceſſiſſe a
ſacerdotibus ꝛ
ab aliquibus iu
ſtis magis timē
tibus deſtructio
nem diuini cul-
tus q̃ de ꝓprijs
corpibus.

z Et cum fati
gati. Hic vltio
ponit indiſcre-
ta cõuentio du-
cis qui ꝓmiſit ci
uitatem redde-
re: niſi infra q̃n-
q; dies veniret
eis auxilium: et
patet lr̃a ex di-
ctis. Sciendum
tamen q̃ lȝ iſte
Ozias bene fe-
cerit differendo
traditionem ci-
uitatis: ꝛ indu-
cendo ad expe-
ctationē diuine
miſericordie: ta
men prefigendo
terminũ quinq;
dierum malefe-
cit: propter q̃d
de hoc repheu-
dit̃ capitulo ſe-
quenti: vt videbitur.
Capi. viij.
Et factũ ē. Poſtq; deſcripta ē filioꝝ iſrl̃ pſecu-
tio. Hic ꝯñr deſcribit̃ eoꝝ liberatio. q̃ facta
eſt. p manũ iudith q̃ interfecit holofernem: ꝛ
iõ ſic pcedit̃: quia primo ponitur ipſius Iu-
dith multiplex virtus: ſcdõ holofernis caſus. ca. x. ibi
Cumq; intraſſet. tcio fuga ſui exercit9. c. xiiij. pñs diuidit̃

dua ᵇ q̄ erat filia merari: filij idox: filij ioſeph: filij ozie: filij elai: filij iānor: filij gedeon: filij rafoi: filij achirob: filij melchie: filij enam: filij nathāie: filij ſalathiel: filij ſymeō: filij rubē: ⁊ vir ei⁹ fuit manaſſes: q̄ mortu⁹ ē i diebꝫ meſſis ordeacee: inſtabat. n. ſr̄ alligātes manipulos i cāpo: ⁊ venit eſtꝰ ſup caput ei⁹. ⁊ mortu⁹ eſt i bethulia ciuitate ſua: ⁊ ſepult⁹ eſt illic cū prībꝫ ſuis. ᶜ Erat aūt iudith rlicta ei⁹ vidua iam ānis tribꝫ ⁊ mēſibꝫ ſex. ᵈ Et i ſupiorībꝫ dom⁹ ſue fecit ſibi ſecretū cubiculū in q̄ cū puellis ſuis clauſa morabaṫ: ᵉ ⁊ hn̄s ſup lūbos ſuos cilicium ieiunabat oībꝫ diebꝫ vite ſue: pter ſabbata ⁊ neomenias: ⁊ feſta dom⁹ iſrl̄. ᶠ Erat aūt eleganti aſpectu nimis cui vir ſu⁹ reliq̄rat diuitias multas ⁊ familiā copioſaꝫ: ac poſſeſſiōes armētis bouꝫ ⁊ gregibꝫ ouiuꝫ plenas. Et erat hec in oībꝫ famoſiſſima: qm̄ timebat dn̄m valde. nec erat q̄ loq̄reṫ d̄ illa ṽbū malum. ᵍ Hec itaqꝫ cū audiſſet qm̄ ozias pmiſiſſet q̄ tranſacto q̄nto die traderet ciuitatem: miſit ad pſ̄bros chabri ⁊ charmi. Et venerunt ad illā ⁊ dixit illis. ʰ Nō eſt hoc ṽbū in q̄ ꝯſenſit ozias: vt tradat ciuitatē aſſyrijs. ſi intra q̄nqꝫ dies nō venerit vobis adiutoriū. ⁱ Et qui eſtis vos q̄ tētatis dn̄m. Non eſt iſte ſermo q̄ miām puocet. ſꝫ poti⁹ q̄ irā excitet: ⁊ furoreꝫ accēdat. Poſuiſtis vos tp̄s miſeratōis dn̄i. ⁊ i arbitriū vr̄m diē ꝯſtituiſtis ei. ᵏ Sed q̄ patiēs dn̄s ē. i hip̄o penite am⁹: ⁊ indulgētiā e⁹ fuſis lachrymis poſtulem⁹. ˡ Nō eī q̄i de⁹ hō ꝯminabiṫ: neqꝫ ſic fili⁹ hoīs ad iracūdiā inflamabiṫ. ᵐ Et iō hūiliem⁹ illi aīas nr̄as: ⁊ i ſpū ꝯſtituti hūiliato: ſuiētes illi: dicam⁹ flētes dn̄o: vt ſm voluntatē ſuaꝫ ſic faciat nobiſcuꝫ cito miaꝫ ſuā. vt ſic ꝯturbatuꝫ ē cor nr̄m in ſupbia eoꝝ ita etiā de noſtra hūilitate gloriemur. quoniā nō ſum⁹ ſecuti pctā patrū nr̄oꝝ qui

in tres: q̄r primo iudith inducit pplm̄ ad ſpem diuine miſeratōis. ſcd̄o ſe munit armis orōnis ca. ix. tercio ſe exponit piculo mortis ca. x. pma in duas. q̄r primo deſcribiṫ eius cōuerſatio ṽtuoſa: ſcd̄o eius locutio gratioſa: ibi. Hec itaqꝫ cū audiſſꝫ. Circa pmū pmittiṫ ei⁹ linea pental: cū d̄r. b Que erat fi. merari filij idox ⁊c. qd̄ facit ad cōmendatōem iudith: nā iſti fuerūt nobiles genere: ⁊ moribꝰ nobiliores a quibus iudith nō degenerauit: ſꝫ in melius ꝓfecit: ſcd̄o ſubdiṫ ſtatus ei⁹ ꝯiugalis cū d̄r. Et vir eꝰ fuit manaſſes tercio ſtatus vidualis cum d̄r.

c Erat aūt iudith relic. vi. ei⁹ iam annis trib⁹ ⁊ menſibus ſex. ex quo pꝫ ei⁹ cōtinentia: q̄r cuꝫ adhuc eēt ſatis iuuenis trāſire tñ noluit ad ſecunda vota.

d Et in ſupi. do. ſue fecit ſibi ſe. cubi. ⁊c. vt ſic aſpectus hoīm ⁊ colloquia melius declinaret: ⁊ liberius orōni vacaret.

e Et ha. ſuper lum. ſu. ali. ieiunabat ⁊c. ad repreſſionē cōcupiſcentie carnalis: pcitas enim victus: ⁊ aſperitas veſtit⁹ ſunt cuſtodes caſtitatis. f Erat aūt ele. aſpe. nimis cui vir ſuus reli. diui. multas. ex hoc pꝫ virtus ſue caſtitatis: q̄r nec pulcritudo corpis: nec copia diuitiaꝝ: q̄ ſūt fomenta libidinis: ptraxerūt eaꝫ ad ſecūdas nuptias cetera patēt. g Hec itaqꝫ. Hic ꝯn̄r poniṫ eius locutio gratioſa: ⁊ pͥo poniṫ h⁹ locutiōis act⁹: ſcd̄o ipi⁹ effectus: ibi. Et dixerūt illi. Circa pmū ṽbo ſuo redarguiṫ dicta ꝯuentio: q̄ primo repetiṫ cuꝫ d̄r. Hec itaqꝫ cū audiſſet qm̄ ozias pmiſiſſet ⁊c. ſecūdo p ſacerdotibus mittiṫ cū diciṫ. Miſit ad pſ̄bros ⁊c. q̄ aūt nō iuit ad eos nō fuit ex defectu hūilitatis: ſꝫ ex zelo caſtitatꝭ ⁊ honeſtatis vidualis: q̄ refugieb̄at p vicos diſcurrere: ⁊ in palā corā hoīb⁹ apparere. h Nō ē hoc verbū in quo ꝯſenſit ozias ⁊c. Et hoc videṫ q̄ nō erat ibi q̄r loquiṫ de eo q̄i de abſente: verūtñ ſupuenit anq̄ᵹ inde recederēt ſacerdotes: vt pꝫ infra eo. ca. pōt etiā dici q̄ a principio fuit ibi: verūtñ iudith direxit ſmoneꝫ ad ſacerdotes: quaſi magis culpabiles: nam ex illo cōſenſu ſequebaṫ deſtructio diuini cultus: vt ſtatim diceṫur. p quo ſacerdotes debebāt zelare plus q̄ꝫ pncipes.

i Et qui eſtis vos qui tentatis dn̄m ⁊c. Ad intellectum hui⁹ ſciendū q̄ ex captōe illius ciuitatis patebat via ad irl̄m: ⁊ p ꝯñs deſtructio diuini cultus: pp qd̄ debebāt ciuitatē illā q̄ꝫdiu poſſent defendere etiā in maxima afflictōe: niſi ſup hoc haberēt mandatū dn̄i p ṽbū ꝓphe: ſicut hieremias cōſulebat ſedechie redditōeꝫ ciuitatis regi babylonis: ſic aūt non erat in ꝓpoſito: ppṫ qd̄ peccauerūt pñgentes redditōnis terminū. Si aūt dicatur q̄ xpiani aliq̄n ſine peccato ſic pñgunt terminū redditōis alicuius caſtri ſaracenis. Dicendū q̄ nō eſt ſile. nam ex hoc nō ſeq̄tur generalis ceſſatio ſacrificij eccl̄ie: qd̄ offerri pōt vbiqꝫ: ſacrificiū ṽo veteris legꝭ offerri nō poterat extra irl̄m niſi ex ſpāli diſpenſatione diuia ſicut legitur Helyas in monte carmeli ſacrificaſſe. iij. Regū xviij. pter quod i prefixione pdicta erat quedaꝫ tentatio diuina inquantum volebāt p hoc expiri effectum auxilij diuini: iō ſubditur. Non eſt iſte ſermo qui miſericordiā puocet ⁊c.

k Sed quia patiens ē. Hic ſecūdo verbum iudith inducit ad penitentiam ſalutarē allegādo primo dei patiētiam: cum dicitur. Sed quia patiens dominus eſt ⁊c. nō enim quaſi homo ſic deus cōminabiṫ quod enim homo cōminatur ſtatim implere conatur inquantū poteſt: deus autem aliquando cōminatur. quod inferre non intendit: ſicut Ione. iij. dicitur. Adhuc. xl. dies ⁊ Niniue ſubuertetur. quod tamen deus non intendebaṫ facere: q̄r preuidebat penitentiaꝫ niniuitarum ex qua nō parceret eis ⁊ hoc eſt quia tales cōminatōes proferuntur non ſm ordinem diuine pſcientie que immutabilis eſt: ſed ſm exigentiam demeritorum: que eſt mutabilis: ⁊ ſic fuit in niniuitis. m Et ideo humiliemus illi animas noſtras. ⁊ non tm̄ corpora.

n Ut ſm voluntatem ſuam ſic faciat nobiſcum. cōfidebat. n. iudith q̄ ex humiliatōe populi negocium verteretur in oppoſitū: ſicut dictum eſt de liberatōe niniuitaruꝫ ⁊ huius confidentie cauſa ſubditur. cum dicitur.

o Quoniam non ſecuti ſumus peccata patrum noſtrorum qui dereliquerunt deum. per multiplicem ydolatriā vt patet. iiij. Regum. ⁊. ij. Parali. a reditu ṽo captiuitatis babylonice non legitur populus iſrael ydolatraſſe: niſi aliqui pauci tempore antiochi epiphanis: ⁊ ad hoc inducti timore mortis.

p Et nunc frēs. Hic ꝯn̄r iudith inducit populū ad confidentiā: ⁊ hoc per ſacerdotes qui erant populi doctores

ideo dicit. q Ex vobis pendet anima illoꝝ. q̃tuꝫ ad firmitatẽ in bono. r Corda coꝝ erigite. ad cõfidendũ de diuina virtute. s Vt meõres ſint q: ten. ſunt patres nr̃i vt ꝓbarent̃ .i. vt coꝝ patientia declararet̃ ad meritũ ipoꝝ: ⁊ exemplũ alioꝝ: ⁊ inducit ad hoc exemplum abraam: qui tentatus fuit in filij immolatõe: ⁊ yſaac q̃ ad eandem immolatõnem ſe obtulit voluntarie: vt declaratuꝫ fuit Gen̄. xxij. ⁊ iacob qui fugiens ꝑſecutõnem eſau iuit in meſopotamiã ſyrie.

t Illi aũt qui tentatões nõ ſuſceperunt ⁊c. extermina ti ſunt ab exterminatore Nume. xj. vbi dr̃ q ignis deuorauit extremã ꝑtem caſtroꝝ ꝓpter murmur populi ꝯ dñm.

v Et a ſerpentibus perierũt: Nume. xxj. et nos non vlciſcamur nos retorquendo penas quas ſuſtinem⁹ in deũ murmurando cõtra ipm hoc etiã dicit: q: forſitan in ꝑplo erant aliq̃ taꝫ mali: q ex impatiẽtia ꝯtra deuꝫ volebant traditõem ciuitatis bethulie vt ſic ꝑ ꝯñs deſtrueretur diuinus cultus in irlm: q̃ſi in vltionem ꝯtra deũ ꝺ penis q̃s ꝑmittebat pplo iudaico inferri.

x Sed repu. pec. no. hec ipa ſup. minora eẽ flagella domini. q. d. reputare debemus. q: peccata nr̃a maioreꝫ exigunt penã: ⁊ ꝑ conſequens q ſunt nobis inflicta ad tempus vt ꝑ hoc caſtigati euadamus penã eternã: ideo ſubdit̃. Quaſi ſui dñi q̃ corripimur ad emendatõem ⁊c. ſequit̃. y Et dixerit. Hic ponit̃ locutõis iudith groſe effectus: nam ei ꝯſenſerunt ꝑncipes ⁊ pꝛbyteri tanq̃ꝫ manifeſte veritati: iõ dr̃. y Et dixerũt illi ozias ⁊c. nũc ergo oza ꝓ nobis. ex verbis .n. eius ſanctis ꝯceperũt grãm dei in ea eẽ: ⁊ ei⁹ orõnem acceptabilẽ deo fore: ideo rñdit iudith.

z Sicut qḋ potui loqui dei eẽ cognoſcitis .i. ꝓcedere ex eius bonitate. a Ita qḋ facere diſpoſui ꝓbate ſi ex deo eſt. nõ accipit̃ hic ꝓbatio ꝓ acceptiõe experimenti alicuius ſtatim cognoſcendi: quia poſtea ſequitur. Nolo vt ſcrutemini actum meum. ſed accipitur hic ꝓbatio pro expectatõe effectus futuri. q. d. ſi ſequatur effectus ad liberatõem populi per hoc videbitis q illud qḋ cogitaui facere ex deo eſt: iõ ſubdit̃. b Et vſq̃ dum renunciẽ vobis effectũ. c Nihil aliud fiat niſi oratio ꝓ me. vt deus velit me dirigere. d Vade in pace. quaſi diceret qḋ cogitaſti facias: nolumus plus inquirere. e Et reuertẽtes abierũt. ad domos proprias.

dereliq̃rũt deũ ſuũ: ⁊ adorauerũt deos alienos: ꝓ q̃ ſcelere dati ſunt in gladiũ ⁊ in rapinã ⁊ in cõfuſionẽ inimicis ſuis. Nos aũt alterũ deum neſcim⁹ ꝑter ipm. Expectem⁹ hũiles ꝯſolatõem ei⁹ ⁊ exquiret ſanguinẽ nr̃m de afflictõib⁹ inimicoꝝ nr̃oꝝ: ⁊ humiliabit oẽs gẽtes quecunq̃ꝫ inſurgũt ꝯtra nos: et faciet illas ſine honore dominꝰ deus nr̃. [p] Et nunc fratres: q̃m vos qui eſtis pꝛbyteri in populo dei: [q] ⁊ ex vob pendet aĩa illoꝝ ad eloquium vr̃m [r] corda eorũ erigite [s] vt meõres ſint q: tẽtati ſũt patres noſtri: vt ꝓbarent̃ ſi vere colerent deuꝫ ſuũ. Memores eẽ debent quõ pater noſter abraã tentatus eſt: ⁊ ꝑ multas tribulatões ꝓbatus: dei amicus effectus eſt. Sic yſaac: ſic iacob: ſic moyſes: ⁊ oẽs q̃ placuerunt deo ꝑ multas tribulatões tranſierũt fideles [t] Illi aũt qui tentatões nõ ſuſcepert cũ timore dñi: ⁊ impatiẽtiã ſuã: ⁊ iꝓperiũ murmuratõis ſue ꝯtra dñm ꝓtulerũt exterminati ſunt ab extẽmiatore: [v] ⁊ a ſerpentib⁹ perierũt. Et nos ergo nõ vlciſcamur nos ꝓ his q̃ patimur: [x] ſꝫ reputantes peccatis nr̃is hec ipa ſupplicia minora eẽ flagella dñi quaſi ſerui q̃ corripimur ad emendatõeꝫ ⁊ nõ ad ꝑditiõem nr̃am eueniſſe credamus. [y] Et dixerũt illi ozias ⁊ pꝛbr̃i. Oĩa que locuta es vera ſunt: ⁊ nõ ẽ in ſermonib⁹ tuis vlla reꝑhenſio. Nũc ẽ͛go oꝛa ꝓ nobis q̃m mulier ſctã es: ⁊ timens deum. Et dixit illis iudith. [z] Sic qḋ potui loq̃ dei eẽ cogſcitis: [a] ita qḋ facẽ diſpoſui ꝓbate ſi ex deo eẽ: ⁊ orate vt firmũ faciat deus ꝯſiliũ meũ. Stabitis vos ad portã nocte iſta ⁊ ego exeam cũ abra mea: ⁊ orate vt ſicut dixiſtis in dieb⁹ q̃nq̃ꝫ reſpiciat dñs pplm ſuũ iſrl̃. Vos aũt nolo vt ſcrutemini actũ meũ. [b] ⁊ vſq̃ꝫ dũ renunciẽ vobis nihil [c] aliud fiat niſi orõ ꝓ me ad dñm deuꝫ nr̃m. Et dixit ad eaꝫ ozias princeps iude. [d] Vade in pace: ⁊ dñs ſit tecũ in vltõꝫ inimicoꝝ nr̃oꝝ. [e] Et reuertẽtes abierunt. Ca^m

Capi. ix.

[a] Quib⁹ abſcedẽti .ix. b⁹ iudith [b] ingreſſa eſt oratoriũ ſuũ: [c] ⁊ induẽs ſe cilicio [d] poſuit cinereꝫ ſuꝑ caput ſuũ. ⁊ ꝓſternens ſe dño: clamabat ad dñm dicens. [e] Dñe de⁹ pr̃is mei ſymeon q̃ dediſti illi gladiuꝫ in defenſionẽ alienigenaꝝ q̃ violatores

a q Quib⁹ abſcedentib⁹. Hic ꝯñr iudith munit ſe armis orõnis: ⁊ q̃m oratio eſt petitio decẽtiũ a deo: iõ ad petendũ ſe diſponit. cũ dr̃.

b Ingreſſa eſt oratoriũ ſuum. qḋ erat in ſuꝑioribus dom⁹ ſue: vt dictũ eſt cap. ꝑceden.

c Et induens ſe cilicio. lꝫ .n. ſꝑ ciliciũ ad carnẽ haberet interi⁹ vt dictum ẽ ca. ꝑceden. tñ etiaꝫ tunc induit ſe cilicio exterius.

d Poſuit cinerẽ ſuꝑ caput ſuum. ⁊ vtrũq̃ꝫ fecit ad humiliatõem ſui ſciens q oratio humiliãtis ſe nubes penetrat Eccl̃s. xxxv.

e Domine deus. Hic ſecũdo ſuam petitiõem ꝓponit: i qua ꝑmo petit ſuperbos hoſtes humiliari: ſecũdo ꝯſtantiã ſibi dari: ibi. Da mihi in animo ꝯſtantiam. Circa pꝛimũ ad obtinenduꝫ quod petit: tria proponit ex dei iuſticia facta. Primũ eſt occiſio ſychimitaꝝ ꝓpter dine filie iacob violatõem. Gen̄. xxxiiij. ⁊ hoc eſt qḋ dicitur. e Dñe deus patris mei ſymeon. patriarche. Sꝫ cõtra hoc videt̃ q in ꝑncipio ca. ꝑceden. genealogia iudith reducit̃ ad ruben: ꝓpter qḋ dicunt aliqui q ex ꝑte patris fuit de tribu rubẽ: vt ibi dr̃: ex ꝑte vo matris de tribu ſymeon: vt dr̃ hic: ſꝫ melius videtur dicendum q ſimplr̃ fuerit de tribu ſymeõ ex ꝑte patris ⁊ matris: q: mulieres nõ debebant ꝯiungi viris alterius tribus: Nu. xxxvj. nec ille ruben ad quẽ reducit̃ genealogia iudith. ca. ꝑce. vr̃ fuiſſe rubẽ patriarcha: nã ibi dr̃: filij ſymeõ: filij rubẽ: Gen̄. ꝺo. xlvj. ⁊ .j. paral. v. vbi nũerãt̃ filij rubẽ: n̄ ponit̃ ibi aliq̃s q vocet̃ ſymeõ. Itẽ q: plures generatões videt̃ fuiſſe int̃ rubẽ ⁊ iudith: q̃ ponant

res extiterīt in coīnq̄natiōe ſua: ⁊ denudauerīt femur vʼginis in ꝯfuſionē. ⁊ dediſti mulieres illoꝝ in p̄dā: ⁊ filias illoꝝ ī captiuitatē: ⁊ oēs p̄daꝫ in diuiſionē ſuis tuis [g]qui zelauerūt zeluꝫ tuum. ſubueni q̄ſo te dn̄e deꝰ meus mihi vidue. [h]Tu.n.feciſti p̄ora: [i]⁊ illa poſt illa cogitaſti: ⁊ h̄ fc̄m ē qḋ ipe voluiſti. Om̄es.n.vie tue p̄ate ſunt: ⁊ tua iudicia in tua ꝓuidētia poſuiſti [k]Reſpice [l]caſtra aſſyrioꝝ nunc: [m]ſicut tunc caſtra egyptioꝝ videē digʼꝰ es.qn̄ poſt ſuos tuos armati currebāt: ꝯfidētes in quadrigis ⁊ in eq̄tatu ſuo et in multitudine bellatoꝝ. Sꝫ aſpexiſti ſup caſtra eoꝝ: [n]et tenebre fatigauerīt eos. [o]tenuit pedes eoꝝ abyſſus: et aq̄ operuerīt eos. Sic fiāt et iſti dn̄e q̄ ꝯfidūt in multitudine ſua: ⁊ ī curribꝫ ſuis: [p]et in contꝭ ⁊ ī ſagittꝭ ſuis ⁊ ī lāceis gl'iant: [q]⁊ neſciūt q: tu ipſe es deꝰ nr̄ q̄ ꝯteris bella ab initio: ⁊ dn̄s nomē eſt tibi. [r]Erige brachium tuū [s]ſicut ab initiō: [t]⁊ allide vʼtutē eoꝝ ī vʼtute tua. Cadat vʼtꝰ eorū in iracundia tua: [v]q̄ ꝓmittūt ſe violare ſcā tua: et polluē tabnacl'm nois tui. ⁊ deijcē gladio ſuo cornu altarꝭ tui. [x]Fac dn̄e vt gladio ꝓprio eiꝰ ſupbia amputetur [y]Capiat laqueo oculorum ſuorum in me: [z]⁊ percuties eū ex labijs charitatis mee

ta.ſcce.ua a natiuitate yſaac vſq ad exitum de egypto fluxerunt anni q̄dringenti: vt dictū fuit Gen̄.xv. Itē ab exitu de egypto vſq ad fundatōem templi p ſalomonē fluxerūt āni q̄drigēti octoginta.iij. Reg.vj. ⁊ inde vſq ad eiꝰ deſtructōꝫ p nabucho.fluxerīt ani q̄dringēti decē ſm hebreos ⁊ poſſꝫ ꝓbari p tpa regū q̄ regnauerunt a tpe Salomonis vſq ad.xj. annuꝫ ſedechie in quo fuit templum deſtructū ſꝫ ꝓpter ꝓlixitatē omitto. et inde vſq ad q̄rtū annū cyri i quo fundatū fuit ſecunduꝫ templū fuerūt.lxx. anni ſm minorē computatōem: ⁊ inde octo vſq ad cambiſem: ſb q̄ ꝯtigit hyſtoria iudith: vt dictū eſt ſupra in pncipio huiꝰ libri. Anni ḋo p̄dicti ſimul iūcti ſunt mille.cccxviij.a quibꝰ opꝫ ſubtrahere ānos.c. ⁊.viij. q̄ fluxerīt a natiuitate yſaac vſq ad natiuitatem ruben. nam anno.lx.yſaac nati ſunt Jacob ⁊ eſau: Gen̄.xx. Eſau ḋo āno.xl.etatis ſue vxores duas accepit Gen̄.xxvj. ⁊ p ꝯn̄s iacob tunc q̄dragenariꝰ fuit q̄ cito pꝰ de volūtate pentū iuit ad laban auūculū ſuū: Gen̄.xxvij vbi cōpletis ſeptē annis ſue ſuitutis accepit lyā vxorem huiꝰ p̄mogenitꝰ fuit ruben: ⁊ ſic iacob videt̄ fuiſſe xlviij.annoꝝ vel circiter in natiuitate ruben: igit̄ a natiuitate yſaac vſq ad natiuitatē rubē fluxerīt āni:cviij vel circiter: q̄bus ſubtractis de nūero annoꝝ ſupraposito remanēt anni mille.ccx.qui faciūt trigīta generationes ⁊ ampliꝰ: nā hoies illius tpis iā generabāt exiſtentes.xl.annoꝝ: ⁊ minoris tpis: h̄ etiā pꝫ p genealogiā ſaluatoris Math.j.ibi ab abraā qui genuit yſaac vſq ad trāſmigratōeꝫ babi.ponūt̄ generatōes vigintiocto ⁊ tn̄ omittūtur ibi tres generatōes regū iuda: vt ꝓbat hiero.in omelia. ⁊ etiā ſub noie booꝫ ponunt̄ ibi tres generatōes ꝓ vna vt ibidem oſtenſum fuit: ⁊ iterum a tranſmigratōe babylonis vſq ad tp̄s cambiſis ſub quo ꝯtigit hyſtoria iudith: fluxerūt anni lxviij.vt pꝫ ex p̄dictis: qui hn̄ faciūt duas generatōes ⁊ ſic pꝫ ꝙ ille rubē ad quē reſoluit̄ genealogia iudith nō fuit ruben patriarcha filiꝰ iacob ꝓpter qḋ dicendū ꝙ fuit alius eiuſdē nois de tribu ſymeon: ad quē reſoluit̄ genealogia iudith: eo ꝙ fuit in illa tribu vir notabilis. [f] Qui de.illi.gla.in defen.alienigenarū.i. in defenſione ſui ab alienigenis: ⁊ accipit̄ hic defenſio ꝓ occiſione ſychimitarū ꝓ violenta oppſſione dyne filie iacob: in qua quidem occiſione ſymeon fuit principalis Gen̄.xxxiiij. Poteſt etiam ibi accipi defenſio ꝯtrie: q: gentiles de alijs ciuitatibꝰ ꝓpinquis nō fuerūt auſi ꝓſequi iacob ⁊ filios eius recedētes territi a deo: ⁊ ex facto ſymeon ⁊ fratrū ſuoꝝ Gen̄.xxxv.
[g] Qui zelauerūt zelū tuum.hoc videt̄ falſum: nam Jacob reprehendit illud factum tanq̄ malum: Gen̄.xxxiiij. ⁊ ſilr Gen̄.xlix.dicens. Symeon ⁊ leui fr̄es vaſa iniquitatis bellantia ⁊c̄. vt expoſitū fuit ibidē. Dicendum ꝙ in facto illo duo fuerūt.ſ.zelus vlciſcendi ſtuprū ⁊ illud fuit licitū ⁊ iuſtū: q: nō habebāt iudicēꝫ qui vellet factuꝫ punire: cuius actor erat princeps ciuitatis: ⁊ ꝑplus eius fautor: ⁊ ſic loquit̄ hic iudith. Aliud qḋ fuit ibi fuit modus vlciſcendi qui fuit malus ⁊ ꝓditorius: inquātuꝫ filij iacob fregerūt pactū habitū cū ſychimitis. ⁊ ſic reprehendit illud iacob
[h] Tu eñ feciſti priora.in creatōne mundi.
[i] Et illa poſt illa cogitaſti.nō ſic intelligendo ꝙ ſit prius ⁊ poſteriꝰ in cogitatōne dei: q̄ mēſurat̄ nunc eternitatis: ſed in rebus factis: quaꝝ alie ſūt poſteriores alijs.
[k] Reſpice caſtra. Hic allegat̄ ſcḋm ex vltōne diuia factuꝫ qḋ eſt ſubmerſio egyptioꝝ: cum dicit̄. Reſpice oculo tuo iuſticie.
[l] Caſtra aſſyriorum nunc.ipſa puniendo.
[m] Sicut tunc caſtra egyptioꝝ videre dignatꝰ es ⁊c̄.Exo.xiiij. Reſpiciens dn̄s ſup caſtra egyptioꝝ p colūnā ignis ⁊ nubis interfecit exercitū eoꝝ ⁊c̄.
[n] Et tenebre fatiga.eos. Exo.xiiij. Erat nubes tenebroſa ex pte egyptioꝝ: ⁊ illuminās noctē ex pte hebreoꝝ: impediens egyptios ne poſſent accedere ad hebreos.
[o] Tenuit pedes eoꝝ abyſſus.i.maris fundus in eoꝝ ſubmerſione. [p] Et in cōtis.i.fuſtibꝰ ad pugnādū diſpoſitis. [q] Et neſci.q: ⁊c̄.cōteris bella ab initio.i.ab antiquis tpibꝰ.ſicut pꝫ de amalech ꝯ filios iſrl' pugnāte Exo.xvij. ⁊ de og rege baſan ⁊ ſeon rege amorreoꝝ Nu.xxj. ⁊ de regibꝰ ꝯtra ioſue pugnātibꝰ Joſue.x. ⁊ in pluribꝰ alijs locis. [r] Erige brachiū. Hic ponit̄ terciū a iudith allegatū.ſ.deſtructio diuini cultus: cuius obſeruatio erat ꝯueniens deo: ideo dicit. Erige brachiū tuū.i. potentiam tuā. [s] Sicut ab initio.i.ab exitu filioꝝ iſrl' de egypto vt p̄dictū eſt. [t] Et allide virtutē eoꝝ.i.ꝓſterne.
[v] Qui ꝓmittūt ſe violare ſancta tua.ſic eñ ꝓmiſerant nabucho.regi: vt ipe ſolus noiaret̄ deꝰ in terra: vt dictū ē ſupra ca.iij. [x] Fac dn̄.vt gla.ꝓprio eiꝰ ſup.amputet̄.i.caput holofernis: de cuiꝰ ꝑtate exercitꝰ gloriabat̄: ⁊ videtur h̄ ꝓphetice loqui: q: ſic factū fuit poſtea: vt videbitur xiij.ca. [y] Capiat̄ laqueo ocu.ſu.in me.i.ſic capiat̄ in aſpectu mee pulcritudis: ꝙ fiā ei ſic familiaris: ꝙ poſſim eū iugulare. [z] Et pcuties eū ex la.cha.mee.i.ex v̄bis meis dulcibus ⁊ amore ptendētibus. Ad intellectū huiꝰ ⁊ etiam ſequentiū ſciendum ꝙ dicunt aliqui ꝙ in iudith duo fuerunt.ſ.affectio magna ad liberandū ꝑplm de manu holofernis: ⁊ iſtud fuit licitū ⁊ ſanctū: aliud qḋ ex hac affectōe ſecutū eſt.ſ.executio huiꝰ affectōis in q̄ petiuit ⁊ fecit ⁊ dixit aliqua illicita: ⁊ ſic petiuit ardorem libidinis excitari in holoferne: ⁊ ad hoc ornauit ſe: ⁊ plura mendacia dixit in ſequētibus holoferni ⁊ ſuis ſatellitibꝰ.ꝓpter primū tn̄ ꝯmendat̄ in ſcriptura: ⁊ orō eiꝰ fuit exaudita: ⁊ pulcritudo eiꝰ diuinitꝰ augm̄tata: ſicut Exo.j.obſtetrices cōmēdant̄ de bona affectōe quā habuerūt ad ſeruanduꝫ

pueros hebreoꝝ: non aūt de mendacio qđ ꝯñter ad hoc dixerūt se excusando. Alij vo dicunt ꝙ non peccauit in oꝛōne ꝑdicta: nec in sui cōpositōe: nec et in verbis q̄ vidē tur mēdacia in sequētibꝰ: dicūt.n.ꝙ iudith aliud intēde bat: aliđ ꝓuidebat: intēdebat.n.se sic fieri ḡtā holoferni vt cū eo posset esse familiaris ad eiꝰ interitū ꝑpetrandū: qđ erat licitū ⁊ bonū cū eēt dei aduersariꝰ: vt pꝫ ex p̄cedentibus: s ꝓuidebat amoꝛē illicitū holofernis circa se non tñ debebat ꝓpter hoc bonū ꝑdictum dimittere sicut nec deus dimittit pctō rem punire: lꝫ ꝓuideat ipm ex hoc deteriorari: sicut pꝫ de pharaone quē ꝓuidebat ex flagellis indurari. Sed hoc nō videt̄ bene dictū: nam eadem est intentio finis ⁊ eoꝝ q̄ sunt ad finē q̄n appꝛehenduntur vt ad finē ordinata: sicut mobile eodem motu mouet̄ in mediū et terminum. Iudith autē intendebat moꝛtē holofernis tāꝙ finem intentum: ad quē tendebat ꝑtingere ꝑ priuatam familiaritatē cū ipo ⁊ hanc familiaritatē adipisci ꝑ ardoꝛem ꝯcupie holofernis in ipam: vñ dicebat. Capiat̄ laqueo oculoꝝ suoꝝ in me. ꝓpter qđ sup hoc cadebat intētio iudith cū eēt đ mediis ad finē intentū ordinatis. ⁊ iō ꝯcupia holofernis fuit pctm̄ vt ipi dicūt. ⁊ ꝑ ꝯñs pctm̄ moꝛtale: ⁊ cū sit tale de genere opꝫ ꝯñr ꝯcedere ꝙ petitio iudith q̄tū ad hoc et eius oꝛnatus fuerit moꝛtale pctm̄: lꝫ minꝰ graue q̄ꝫ pctm̄ holofernis ꝓpter affectōem adiunctā de ꝑpli liberatiōe. Sꝫ q2 hoc nullo mō ꝯsonat ei qđ infra đr ca. seq̄n. ꝙ eiꝰ ꝯpositio nō ex libidine s ex virtute pēdebat: ⁊ iō dñs hāc in illa pulcritudinē ampliauit. Iō ꝑ aliā viā pōt dici: ꝙ non fuit intentio iudith holofernē allicere ad aliqđ pctm̄: sed intendebat sic apparere gratiosa coꝛā ipo ꝙ vellet eā vxorē hꝛe: qđ nō erat licitū holoferni: q̄uis iudith nullo mō vellet sibi in cōiugiū copulari: s ꝑ hoc intendebat cū ipo talem familiaritatē hꝛe ꝙ possꝫ ipm interficere. nec talis interfectio insidiosa pctm̄ erat: nam in bello iusto licitū est insidijs vti: sicut pꝫ Iosue. viij. vbi de p̄cepto dñi Iosue posuit insidias pꝰ vꝛbē hay. bellū aūt filioꝝ isrl̄ cōtra holofernē erat iustissimū: q2 intendebat totalr̄ destruere cultū diuinū: vt pꝫ ex supradictis. de verbis iudith verū debeat excusari a mēdacio: dicet̄ in loco suo. a Da mihi. Hic ꝯñr iudith petit ꝯstantiā sibi dari: nam inuadere tātū tyrannū ⁊ ꝑ mulierē videbat̄ valde magnū: iō dicit a Da mihi ⁊c. vt ꝯtemnā illū ⁊c.i. vt non timeā nec hoꝛream occidere illū. b Erit.n. hoc memo. nois tui ⁊c. cum hoc nō poterit imputari virtuti hūane: sed diuine. c Non.n. in mlti. est virtus tua dñe ⁊c. q2 solo nutu potes subuertere oia. d Nec supbi placuerūt tibi ab initio. nam angelos supbientes deiecit de celo. e Deus celoꝝ creatoꝛ aquarū. ꝑ hec intelligunt̄ omēs alie creature. f Exaudi me miserā. afflictōe.n. ⁊ miseriam sui populi reputabat suam.

a Da mihi in aīo cōstātiā vt ꝯtēnam illū: ⁊ virtutē: vt euertā illū. b Erit.n. h mēoriale nois tui: cū manꝰ femine deiecerit eū. c Nō.n. ī multitudine ē virtꝰ tua dñe: neq̄ ī equoꝝ viribꝰ volūtas tua d Nec superbi ab initio placuerūt tibi: s hūiliū ⁊ mansuetoꝝ sp tibi placuit dep̄catio. e Deus celoꝝ creatoꝛ aq̄rū: ⁊ dñs totiꝰ creature: f exaudi me miserā dep̄cantem g ⁊ de tua mīa p̄sumentem h Memēto dñe testi tui: ⁊ da verbū in oꝛe meo ⁊ in coꝛde meo ꝯsiliū coꝛroboꝛa: vt domus tua in scītificatōe ꝑmaneat: i ⁊ oēs gētes agnoscāt: q2 tu es deus: ⁊ nō ē alius p̄ter te.

Capi. x.

Factū ē aūt cū cessasset clamare ad dominū: b surrexit de loco in q̄ iacuerat ꝓstrata ad dñz. c Vocauitq̄ abrā suā: d ⁊ descendēs in domū suā e abstulit a se ciliciū: ⁊ exuit se vestimentis viduitatis sue. f Et lauit coꝛpꝰ suū: g ⁊ vnxit se myrto optio ⁊ discriminauit crinē capitis sui: h ⁊ iposuit mitrā sr̄ caput suū: i ⁊ induit se vestimētis iocunditatis sue. k Induitq̄ sandalia pedibꝰ suis l assūpsitq̄ dextriola m ⁊ lilia n ⁊ inaures o ⁊ anulos p et oibꝰ oꝛnamētis suis oꝛnauit se. q Cui et dñs ꝯtulit splendoꝛē: r qm̄ oīs ista cōpositio nō ex libidie: s ex virtute pēdebat. Et iō dñs hāc in illa pulcritudinē ampliauit vt incōꝑabili decoꝛe oīm oculis appꝛeret. s Imposuit itaq̄ abꝛe sue ascopam vini.

g Et de tua misericoꝛdia p̄sumentē.i. ꝯfidentē vltra modum muliebꝛem. h Memento dñe testamēti tui .i. si ꝑ nobis nō pcās: saltē pcās ꝓ tuo cultu qui viget in nobis. i Et omēs gentes agnoscant q2 tu es deꝰ. ꝑ factū sic mirabile: qđ nō pōt fieri nisi tua virtute.

Capitulū. x.

Factū est aūt. Postq̄ Iudith se muniuit armis oꝛōnis. h ꝯñr offert se periculo moꝛtis. ⁊ primo se p̄parat oꝛnamento. scđo sibi ꝓuidet de alimento ibi. Imposuit itaq̄ tercio se tradit hostiū cuneo ibi Factū est autē. Circa primu dicitur.

a Factū ē aūt cū cessasset cla. ad dñm. oꝛatōe sua ꝑfecta. b Surrexit. đ dei adiutoꝛio cōfisa. c Vocauitq̄ abꝛam suā.i. ancillā libertā: et đr ab hac ꝑpositione ab et ara are: nam antiq̄tus iuxta aram libertas fuis donabat̄. b Et descendēs in domū suā. đ loco oꝛōnis sue q̄ erat in supioꝛibꝰ domꝰ vt dictū est supra. viij. ca. e Abstulit a se ciliciū ⁊c.i. vestimēta lugubꝛia. f Et lauit coꝛpꝰ suū. vt melius recipet vnguentū. iō subdit̄. g Et vnxit se myrto.i. vnguēto ex myrrha ꝓ magna pte cōposito. h Et imposuit mitrā.i. cucufam ad sui capitis oꝛnamentū. i Et induit se vesti. iocun. sue.i. qbꝰ vtebat̄ cū iocūditate viro suo viuente. k Induitq̄ sanda. pe. suis.i. calciamēta estiualia coꝛiū desup nō dēntia. l Assūpsitq̄ dextrariola .i. oꝛnamēta dextre ptis. m Et lilia. oꝛnamēta sunt a capite dependētia ad modum lilij facta. n Et inaures.i. oꝛnamenta aurium quibus vtuntur mulieres oꝛietales maxime. o Et anulos. q̄ sunt oꝛnamēta digitoꝝ. p Et oibus oꝛnamētis suis oꝛnauit se. hoc dicit̄ ad ondendū ꝙ nihil omisit de cōtingentibus ad decentē oꝛnatum. q Cui etiam dominus ꝯtulit splendoꝛē. augēdo eius pulcritudine. r Quoniam omnis ista compositio non ex libidine sed ex virtute pēdebat. per modum p̄cedentꝭ capituli dictum. s Imposuit itaq̄. Hic ꝯñter sibi ꝓuidet de alimēto. Imposuit itaq̄ abꝛe sue ascopam.i. vtrē. ⁊ est nomen grecū. ascopa.n. grece vter est latine. t Et vas olei. ꝓ condimēto potagij. v Et polentā.i. cibum de farina factum. x Et palates.i. ficus siccas fm̄ Hug. de talibus.n. cibis sibi ꝓuidit: q2 nolebat vti cibis gentiliū lege mosaica ꝓhibitis. y Cumq̄ ꝑuenissent ad poꝛ. ciuita. inuenerunt expectante oziam ⁊ p̄sbyteros. sicut dixerat eis Iudith supra in fine ca. viij. z Nihil tamen interrogantes eam. dixerat enim eis ꝙ non scrutarent̄ suum consilium: cetera patent. z Factum est autē. Hic cōsequenter se tradit manibus hostiū: cum dicitur:

y Factum eſt aūt cum deſcenderet montē.ſ. bethu-
lie. z Circa ortū diei. vt videret fugere populo ci-
uitatis ignorante: nam illa hora vigiles vadūt ad dor-
miendū. ⁊ ſic fugientes habēt tempus magis oppor-
tunū. a Occurrerunt ei exploratores aſſyriorum
qui erant in cir-
cuitu ciuitatis:
ne aliquis exiēs
poſſet effugere
manus eoꝝ.

b Ideo ego fu-
gi a facie eorū:
qm̄ futurū agnoui
⁊c. Hec aūt ver-
ba iudith et ſe-
quentia ditunt̄
aliqui verifica-
re duplici via.
Una eſt ꝑ cōdi-
tionalem ſubin-
tellectam: vt ſit
ſenſus ꝙ hebrei
ſint in tali diſpo-
ſitione poſiti ꝙ
tradant holofer-
ni ⁊ eiꝰ exercitui
niſi cito veniat
eis auxiliū a deo.
Alia eſt vt eius
vba myſtice ſeu
ꝓphetice intelli-
gant̄ de ſpolia-
tōne ⁊ deſtructi-
one iudeoꝝ que
futura erat tem-
pore tyti ꝑ exer-
citū romanoꝝ.
ſed prima via n̄
videtur conue-
niens: naꝫ ſeq̄n-
ti capi. iudith af-
firmat diuinuꝫ
auxilium ab he-
breis ſublatum
⁊ ꝙ ꝑ diuinā ꝓ-
uidentiaꝫ miſſa
erat ad hoc nū-
ciandū. Simili-
ter nec ſecunda
nam iudith nō
videt̄ loqui ꝓ-
phetice de tem-
pore tam longinquo: ſed magis hyſtoriace loqui de ca-
ſu hebreoꝝ imminenti de ꝓpinquo. Item quia preter
ſenſum myſticū ⁊ figuratiuū oportet habere aliquem
ſenſum lr̄alem verū: q2 qđ nihil eſt nō pōt aliq̄d figu-
rare nec holofernes turpiter deiectus ab hebreis pōt
ↄuenienter dici figura tyti victorioſe iudeos debellā-
tis ⁊ captiuantis: nam figura ⁊ figuratū inquantū hu-
iuſmodi corr̄ndent: ꝓpter qđ ſaluo meliori iudicio vi-
detur mihi ꝙ hec verba iudith et ſequentia ſaltem in
pluribus ſunt mendacia cōficta ad liberatōem popu-
li deum colentis: ⁊ ad deiectionem ſuperbi cultum di-
uinum deſtruere intendentis: ⁊ tale mendaciū eſt of-
ficioſum. ⁊ ꝑ conſequens non eſt mortale peccatū ſed
veniale tm̄ a quo non optet excuſare iudith: quia nec
apoſtoli longe ꝑfectiores: ⁊ maxime poſt receptōnem
ſpūſſancti: non dicuntur immunes a peccato veniali
j. Joh. j. ca. Si dixerimus quia peccatum non habe-
mus noſipſos ſeducimus ⁊ veritas in nobis non eſt. ⁊
Gal. ij. dicit Paulus de petro: ꝙ erat vere repheñſibi-
lis. ſ. in modo obſeruandi legalia.

⁊ vas olei ⁊ polentā ⁊ lapa-
tes ⁊ pāes ⁊ caſeū: ⁊ ꝓfecta
ē. [y] Cūq3 veniſſēt ad portas
ciuitatis: iuenert expectātē
Oziam: ⁊ pſbros ciuitatis.
Qui cū vidiſſent eā: ſtupen-
tes mirati ſūt nimis pulcri-
tudinē eiꝰ. [z] Nihil tn̄ intro-
gātes eā: dimiſerūt trāſire:
dicentes. Deꝰ prm̄ nr̄oꝝ det
tibi grām: ⁊ oē conſiliū tui
cordis ſua virtute corrobo-
ret: ⁊ glorieī ſup te ir̄lm ⁊ ſit
nomē tuū in numero ſctōꝝ
⁊ iuſtoꝝ. Et dixerūt hi q̄ il-
lic erāt omēs vna voce: fiat
fiat. Judith vo orans dñm
trāſiuit ꝑ portas ipā ⁊ abra
eiꝰ. [z] Factū ē aūt cū deſcēde-
ret monte circa ortum diei
[a] occurrerūt ei exploratores
aſſyrioꝝ: ⁊ tenuerūt eaꝫ: di-
cētes. Unvenis aut quoua-
dis. Que rn̄dit. Filia ſuꝫ he-
breoꝝ. [b] Ideo ego fugi a fa-
cie eoꝝ: qm̄ futuruꝫ agnoui
ꝙ dent̄ vob in depdatiōem
ꝓ eo ꝙ ↄtēnētes vos nolue-
rūt tradere ſeipos: vt inue-
nirent miam in ↄſpectu vr̄o.
Hac de cā cogitaui mecum
dicēs. Uadā ad faciē prin-
cipis holofernis vt indiceꝫ
illi ſecreta illoꝝ: [c] ⁊ oñdaꝫ il-
li quo aditu poſſit obtine-
re eos: ita vt non cadat vir
vnus de exercitu eiꝰ. Et cuꝫ
audiſſent viri illi vba eius:
ↄſiderabāt faciē eiꝰ: ⁊ erat ī
oculꝭ eoꝝ ſtupor: qm̄ pulcri-
tudinē eiꝰ mirabant̄ nimis:
Et dixert ad eā. Conſerua-
ſti aīam tuā eo ꝙ tale reppe-
riſti ↄſiliū vt deſcēderes ad
dñm nr̄m. Hoc aūt ſcias: qm̄
cū ſteteris ī ↄſpectu eiꝰ bene
tibi faciet: [d] ⁊ eris gr̄iſſima ī
corde eiꝰ. Duxertq3 illaꝫ ad
tabernaculū holofernis nū-
ciātes eā. [e] Cunq3 intraſſet
[f] añ faciē eiꝰ: ſtatim captꝰ ē ī
ſuis oculis holofernes. Di-
xerūtq3 ad eū ſatellites eiꝰ.
Quis ↄtēnat ppl'm hebreo-
rū q̄ tā decoras mlīeres hn̄t
[h] vt nō ꝓ his [i] merito pugna-
re ↄ̄ eos debeamꝰ. [k] Uidens
itaq3 iudith holofernē ſede-
tem in conopeo qđ erat ex
purpura et auro: et ſmara-
gdo ⁊ lapidibꝰ ꝑcioſ itextū
⁊ cū in faciē eius intēdiſſet
[l] adorauit eū ꝓſternēs ſe ſup
terrā: ⁊ eleuauerūt eam ſui
holofernis iubente domino
ſuo. Capi. xj.

c Et oſtendam illi quo aditu ⁊c. hoc verificari non po-
teſt ad literam: nec verificatio videtur conueniens in ſen-
ſu myſtico vt predictum eſt.
d Et eris gratiſſima in corde eius. ſciebat enim ꝙ erat
luxurioſus. e Cūq3 intraſſet. Poſtq3 deſcripta eſt ſu-
perius hebreorum
ꝑſecutio: hic conſe-
quenter ponit̄ ꝯſe-
quentis deiectio: ⁊
primo q̄ntuꝫ ad eiꝰ
mentē: ſecundo q̄n-
tum ad eius vitaꝫ
corporalem in me-
dio ca. xij. Et factū
eſt quarto die. pri-
ma in duas: nā ho-
lofernes primo ca-
pit̄ in iudith aſpe-
ctu: ſecundo decipi-
tur in eius affatu.
xj. ca. Circa primū
dicitur.

e Cunq3 intraſſ3
.ſ. iudith.

f Ante faciē eius
.ſ. holofernis.
g Statim captꝰ
eſt in oculis ſuis. ſ.
accenſus immode-
rata cōcupiſcentia
eius: verū tn̄ ſic cō-
cupierit eam ꝓ cō-
cubitu fornicario
tm̄: vl' cōiugali ſm̄
intentionem Ju-
dith vt dictū eſt ſu-
pra ca. ix. nō habet̄
clare: nam litera ſe-
quens aliquādo ꝓ
altero videtur ſana-
re: put in ſequenti-
bus apparebit quic-
quid tamen fuerit
ex pte holofernis
intentio Judith in
orando ⁊ ſe ornan-
do fuit bona: vt di-
ctum eſt ſupra excuſando eam a peccato mortali: in mē-
daciis vo ſequentibus non optet eam excuſare a pecca-
to veniali ſicut ſi aliquis querit placere mulieri ꝓpter bo-
num ſi illa exardeſcat in eius concupiam non ꝓpter hoc
eius bona intentio deterioratur: ꝓ quibus tn̄ nō cōmēda-
tur in ſcriptura: ſed ꝓ affectōe bona ad ꝓpli ſui liberatōꝫ
⁊ aduerſarij diuini cultus deiectōem mulcū in ſcriptura
cōmendatur: ſicut dictū eſt ſupra de obſtetricibꝰ Hebre.
ca. ix. h Ut non ꝓ his. habendis ad libitum.
i Merito ↄtra eos pugnare debeamus. nā pulcritudo
mulieris magis allicit q̄ aurum ⁊ argentum.
k Uidens itaq3 iudith holo. ſeden. in conopeo. i. in ca-
thedra ſupra qua appenſum erat conopeū ad magnifi-
centiam ſedis ⁊ decorē. eſt aūt conopeū cortina inferius
rotunda ⁊ tendēs ſupius in acutū: io dr̄ conopeū a cono
in q̄ ſupiꝰ terminat̄. ſm̄ alios vo dr̄ a conopo egypti op-
pido in q̄ prio fuit inuentū. l Adorauit eū. adoratōe
dulie pp reuerentiā magnitudinis ⁊ ptātis ſue q̄ a deo
erat q̄uis holofernes abuteret̄: ſicut hoīes mali cōiter
abutunt̄ gratijs a dño ſibi datis. Capitulū. xj.

[a] TUnc holofernes dixit ei: [b] Equo aīo eſto ⁊ noli pauēre in corde tuo: [c] qm̄ ego nunq̄ nocui virū q̄ voluit ſeruire nabucho. regi. Populus aūt tuus ſi nō cōtēpſiſſet me: nō alleuaſſem lanceā meā ſup eū. Nunc aūt dic mihi q̄ ex cā receſſiſti ab illis. ⁊ placuit tibi vt venires ad nos. Et dixit illi iudith. [d] Sume v̄ba ancille tue. [e] qm̄ ſi ſecutꝰ fueris v̄ba ancille tue: [f] ꝑfectā rē faciet dn̄s tecū. [g] Viuit. n. Nabucho. rex terre: ⁊ viuit virtus eiꝰ q̄ ē in te ad correptionem oīm aīaꝝ errantium: qm̄ nō ſolū hoīes ſuient illi ꝑ te: ſꝫ ⁊ beſtie agri obtēperant illi. [h] Nunciat̄. n. aīi tui induſtria vniuerſ gentibꝫ. [i] ⁊ indicatū eſt oī ſeculo: [k] qm̄ tu ſolus bonꝰ ⁊ potens es ī oī regno eius. [l] ⁊ diſciplina tua [m] oībꝫ ꝓuincijs ꝓdicatur. [n] Nec hoc latet qđ locutꝰ ē achior. nec illđ ignoratur qđ ei iuſſeris euenire. Conſtat enī deum nr̄m ſic pctīs offenſū. [o] vt mādauerit ꝑ ꝓphās ſuos ad ppl̄m q tradat eū ꝓ pctīs ſuis. Et qm̄ ſciunt ſe offendiſſe deū ſuū filij iſrl̄: tremor tuꝰ ſup ipos ē. [p] Inſup etiā fames inuaſit eos. et ab ariditate aq̄ iā īnt mortuos ꝯputant̄. [q] Deniq̄ h̄ ordināt. vt interficiāt pecora ſua ⁊ bibāt ſanguinē eoꝝ. [r] ⁊ ſctā dn̄i ſui q̄ ꝑcepit deꝰ nō ꝯtingi. ī frumēto vino ⁊ oleo h̄ cogitauerūt impendere: ⁊ volunt ꝯſumere q̄ nec manibꝫ deberēt cōtingere. Ergo qm̄ h̄ faciūt certū eſt q in ꝑditōē dabūtur. [s] Qđ ego ancilla tua cognoſcēs fugi ab illis: [t] et miſit me dn̄s hec ipa nunciare tibi. Ego. n. ancilla tua deū colo etiā nunc apud te. ⁊ exiet ancilla tua ⁊ orabo deū. ⁊ dicet mihi. qn̄ eis reddat pctm̄ ſuū. ⁊ veniēs nūciabo tibi. ita vt ego adducā te ꝑ mediū irl̄m. Et hēbis oēm ppl̄m iſrl̄ ſicut oues quibꝫ nō eſt paſtor: ⁊ nō latrabit vel vnus canis cōtra te. qm̄ hec mihi dicta ſunt ꝑ ꝓuidētiā dei. Et qm̄ iratꝰ ē illis deꝰ. hec ipa miſſa ſū nunciare tibi. [v] Placuerūt aūt oīa verba h̄ corā holoferne et corā pueris eiꝰ. ⁊ mirabat̄.

[a] TUnc holofernes. Hic ꝯñter holofernes decipit̄ iudith affatu: quā p̄io ꝯſolat̄. d. [b] Equo aīo eſto. ⁊ ſubdit̄ rō. [c] Qm̄ ego nūq̄ nocui virū ⁊c. ipe dicebat falſum: q2 ſicut d2 ſupra. iij. ca. quantūcūq̄ hoīes ſibi ſubiecti erāt: tn̄ ferocitatē pectoris eius mitigare nō poterāt q̄n eis inferret multa mala: ſecūdo iudith interrogat̄ cū dicitur. Nunc aūt dic mihi ⁊c. ⁊ pꝫ.

[d] Sume verba. Hic ꝯñr rn̄det ad interrogata: vbi p̄mo ponit̄ eius rn̄ſio: ſcđo rn̄ſionis approbatio: ibi. placuerūt aūt. Circa p̄mū iudith vt fallat fallacem: ⁊ illudat illuſorē: primo magnificat eius potētiam: ſcđo approbat eius ſniam: ibi Nec hoc latet. tercio allegat diuinā ꝓuidentiā: ibi. Qđ ego ancilla. Circa primū dicit.

[d] Sume verba ancille tue. nō ſolū aure corpis: ſed et mentis.

[e] Qm̄ ſi ſecutus fueris verba ancille tue. eis aſſentiendo et ſm̄ ea faciendo.

[f] Perfectam rē faciet dn̄s tecū. i. te faciet ꝑtingē ad intentum.

[g] Viuit enī Nabucho. rex ⁊c. i. ſicut verū eſt q Nabuch. viuit: ⁊ tu ſimiliter: ita vera ſūt que ſequunt̄: nec ē hoc iuramentū vt dicūt aliqui. q2 nō excuſaretur iudith a iuramēto falſo: qđ eſt peccatū mortale: ſꝫ eſt ſimplex aſſertio falſi ad fallendū fallacē: vt dictum eſt. [h] Nunciatur. n. animi tui induſtria. i. prudentia bellica. que bn̄ eſt in malis hominibꝰ: ⁊ in hoc dicit verū: nā holofernes erat famoſus in armis. [i] Et indicatū eſt oī ſeclo. i. multis valde: ⁊ ē hic hyꝑbole. [k] Qm̄ tu ſo. bo. ⁊ po. es in regno eiꝰ. i. valde excellēs in regis militibꝰ: ⁊ h̄ bonitas e aliq̄n̄ ī malis hoībꝰ. nā ſicut d2 quito metaphiſice bonū ad mala transferimꝰ. ſicut d2 bonꝰ latro: q̄ vias accōmodas adinuenit ad faciendū latrocinia. [l] Et diſciplina tua. q̄ ſubiecisti mltas gētes nabuch. regi. [m] Omnibus ꝓuincijs ꝓdicat̄. i. mltis ꝓuincijs. [n] Nec hoc latet. Hic ꝯñter approbat holofernis ſniam de achior: q̄tū ad hoc q debeat occidi cū filijs iſrl̄ ꝓp offenſam dei ꝯ̄ eos. ⁊ pꝫ lr̄a vſq3 ibi. [o] Et mādaret ꝑ ꝓphās ſuos ⁊c. hoc apparet eē falſum ad lr̄am: nā ſic iudith ꝯ̄ mandatū dei ſcienter feciſſet impediēdo traditōem ciuitatis holoferni ſupra. viij. ca. [p] Inſup etiā fames ⁊c. hec erant vera ſaltē in p̄te magna. [q] Deniq̄ h̄ ordināt ⁊c. nota q nō ſequit̄ hic vt videt̄ qđ dicit̄: q2 ꝑ ſanguinē ⁊ ſanctoꝝ pollutōem intellexit ciuitatis traditōem quā ꝯceperant priori die cōpleuiſſe: ⁊ ſic quātū in eis erat ſanguinē bibiſſent occiſoꝝ: ⁊ ſctā polluiſſent: quia iā ipſi fuiſſent crapulati: qui velit inſpiciat: cum oīs actio eius ex v̄tute p̄ēdebat: q̄ non dicit falſum v̄l facit. ſꝫ virtualiter oculos falſorū v̄bis: ⁊ ꝑ ſniam veritatis intrinſecam claudit ⁊ eruit ne veritatem conſideret. Et ſic videt̄ hic metaph. vel rethorice loq̄. qđ patet: quō enī poſſꝫ hō ſanguinē bibere: quia ſi crudū ſumerꝫ moreret̄: et adhuc nō vī poſſe extinguere ſitim: ſi decoq̄ret non valeret potatōi ſꝫ aduerſarij: iō vt dixi in myſterio verboꝝ fuerunt decepti: eo q non cōſiderabant huiꝰ rei īpoſſibilitatē ⁊c. ⁊ ſuperiora q̄ vellet ꝯſiderare forte inueniret: q nullū viciū quātumcunq̄ minimū feciſſet: vel in aliq̄ defectuoſa poſſet iudicari: hoc videt̄ etiam eſſe falſum: q2 bibere ſāguinē erat eis maxime ꝓhibitū.

[r] Et ſctā dn̄i ſui. nō vocātur hic ſctā vaſa cōſecrata ad ſacrificandū dn̄o: ſeu oblatōēs ⁊ ſacrificia: vt dicunt aliqui nam talia nō erant nec fiebant extra irl̄m: ſed ſctā dicunt̄ hic primitie ⁊ decime: q̄ debebant̄ ſacerdotibus ⁊ leuitis: in neceſſitate tn̄ poterant comedi ab alijs: ſicut dauid ⁊ viri eiꝰ comederūt panes ꝓpoſitōis: ⁊ de voluntate ſūmi ſacerdotis. vt habet̄. j. Reg. xxj. ⁊ iđo iudith videt̄ hic ſimpliciter falſum dixiſſe cū ſubditur Et volunt ꝯſumere qđ nec manibus deberent contingere. ⁊ ſi ſctā intelligant̄ hic vaſa ſacra: ſimiliter falſum dicit: q2 non erat in bethulia. [s] Qđ ego. Hic ꝯñter ad ſuum ꝓpoſitum allegat diuinam ꝓuidentiā dicens. [t] Et miſit me dn̄s ⁊c. q enī venit ad liberatōem ꝑpl̄i fuit a dn̄o: ſꝫ qđ ad hoc dixit mēdacia nō fuit ab eo: ſed a muliebri malicia: nō. n. indiget deꝰ mēdacijs hoīm ad ꝑficiēdū opa ſua. [v] Placuerūt aūt. Hic ꝯñter ponitur rn̄ſionis iudith approbatio: ⁊ primo verbo: ſcđo facto. c. xij. Circa p̄mū dicitur.

[v] Placuerūt aūt omnia verba hec ⁊c. q2 p̄tendebāt holoferni ⁊ eius exercitui proſpera.

x Et dicebat alter ad alterū. mirantes eius pulcri‑
tudinē ⁊ ſapiam. y Non eſt talis mulier ſup terrā
ꝛc. ex hoc videbāt innuere: ꝙ eēt aptiſſima ꝯiugi ſuo
ꝓncipi vinculo mt̄rimonij ⁊ hoc idē videt̄ ſonare ver‑
ba holofernis q̄ ſequunt̄. z Si fecerit mihi deus
tuus hoc: erit et
deus meus: p̄ h̄
eñ ꝙ conſentie
bat colere deū
iudith: videt̄ ꝙ
eā cogitabat ac
cipe in coniugē
vt ⁊ ſubditur.
⁊ Et tu in do‑
mo nabuch. ma
gna eris. ſic ho‑
loferñ. erat ma‑
ior poſt regē.

ad ſapiāʒ eiꝰ: [x] ⁊ dicebāt alt̄
ad alterū. [y] Nō ē tal̄ mlier
ſup t̄rā ī aſpectu: ī pulcritu‑
dine ⁊ in ſenſu v̄boꝝ. Et di
xit ad illā holofernes. Bn̄
fecit deꝰ q̄ miſit te añ p̄plm
vt des illū tu ī manibꝫ nr̄is.
Et qm̄ bona ē ꝓmiſſio tua:
[z] ſi fecerit mihi h̄ deus tuus
erit ⁊ deꝰ meꝰ: [⁊] ⁊ tu in domo
nabucho. magna eris ⁊ no‑
men tuū noīabit̄ in vniuer‑
ſa terra.

Capi. xij.

a Capi. xij.
t Tunc mi
ſit. Hic
ꝯn̄r ap‑
probat̄ rn̄ſio iu
dith ꝑ factū: nā
holofernes iuſ‑
ſit eam introire
ad locum vbi e‑
rant ſui theſau‑
ri tanꝗ̄ chariſſi‑
mā ſibi: ⁊ confi‑
dens de ea tan‑
ꝗ̄ de coiuge ꝓ‑
priā: iō ſubdit̄.
b Et cōſtituit
vt da. il. de cōui.
ſuo. ſolicitus de
ea ſicut d̄ corpe
ꝓprio.
c Nūc nō po.
manducare. q.
d. excuſatā me
habeas pro tē‑
pore.
d Ne veniat
ſup me offenſio
Erant. n. ibi ali‑
qua cibaria le‑
ge ꝓhibita.
e Si defecerint
tibi iſta ꝛc. Ex
hac. n. ſolicitudi
ne circa victum
iudith apparet
amor incenſus
ad eam.

Tunc iuſſit eā itroire
vbi repoſiti erant the
ſauri eiꝰ: ⁊ iuſſit illic manē
eā [b] ⁊ ꝯſtituit q̄d daret̄ illi d̄
ꝯuiuio ſuo. Cui rn̄dit Ju‑
dith: ⁊ dixit. [c] Nūc nō poro
mādūcare ex his q̄ mihi p̄ci
pis tribui [d] ne veniat ſup me
offenſio. Ex his aūt q̄ mihi
detuli mādūcabo. Cui ho‑
lofernes ait. [e] Si defecerit ti
bi iſta q̄ tecū ꝯtuliſti: q̄d fa
ciemꝰ tibi? Et dixit iudith.
[f] Viuit aīa tua dn̄e meꝰ qm̄
nō ex p̄ede toīa h̄ ācilla tua
donec faciat deus in manu
mea h̄ q̄ cogitaui. Et indu‑
xerunt illā ſui eiꝰ in taber‑
naculū quo p̄cepat: [g] et pe‑
tijt duʒ introiret [h] vt daret
ei copia nocte ⁊ ante lucem
egredienti foras ad orōnē ⁊
dep̄cādi dn̄m. Et p̄cepit cu‑
bicularijs ſuis vt ſic place‑
ret illi exiret ⁊ introiret ad
adorandū deū ſuū p̄ triduū
Et exibat noctibꝫ in valleʒ
bethulie: [i] et baptizabat ſe ī
fontē aque. Et vt aſcende‑
bat: orabat dn̄m deū iſrael

f Viuit aīa
tua dn̄e. i. ſicut
verum eſt: ꝙ tu
viuis: ita veruʒ
eſt ꝙ ego nō cō‑
ſumaʒ hec ciba‑
ria: anteꝗ̄ fece‑
rit deus que cogitaui: ⁊ in hoc verū dixit: nā prius inf‑
fectus fuit holofernes p̄ eā: qđ facere cogitabat: holo‑
fernes aūt intellexit de traditōe ciuitatis in manu ſua
referēs dictū iudith ad eius v̄ba ſupiora. g Et pe
tijt dū introiret. i. dū ire incipet adhuc p̄ñs corā holo
ferne. h Vt daret ei copia ꝛc. vt deuotiꝰ deū exora‑
ret extra infideliū caſtra. i Et baptizabat ſe in fon

tem aque. i. ſe lauabat añ orōnē ſm̄ modū iudeoꝝ.
k Et introiēs mūda manebat. a ꝯſortio gentium.
l Vſq₃ dū accipet eſcā ſuā. in veſperū. Ex q̄ p₃ ꝙ ieiu‑
nabat: vt eiꝰ orō eēt magis exaudibilis a deo. m Et fa
ctū ē. Poſtꝗ̄ deſcriptū ē holofernis factū ꝯtū ad men‑
tem: hic ꝯñter de‑
ſcribit̄ caſus eiꝰ ꝗ̄‑
tum ad vitā corpa
lem. Circa qđ p̄io
ponit̄ p̄ia diſpoſi‑
tio: ſcđo holofernis
iugulatio capi. xiij.
Diſpoſitio vero ad
morte Holofernis
fuit ardor libidinis
⁊ ex eo ſequens ſo‑
por ebrietatis: et h̄
notat̄ cum d̄r.
m Et factū ē q̄r‑
to die ab egreſſu iu
dith de ciuitate be‑
thulie. n Holo
fernes fe. ce. ſeruis
ſuis. q̄ſi ꝓ nuptijs
iudith: cui intende
bat ſequenti nocte
copulari. iō ſubdit̄

vt dirigeret viā eiꝰ ad libe‑
ratōꝫ p̄pl̄i ſui. [k] Et introiens
mūda manebat ī tabernacu‑
lo: [l] vſq₃ dum accipet eſcam
ſuā ī veſperū. [m] Et factū eſt
q̄rto die [n] holofernes fec̄ ce‑
nam ſuis ſuis: ⁊ dixit ad va
gao eunuchū [o] Vade ⁊ ſua‑
de hebreā illā vt ſponte cō‑
ſentiat hitare mecū. [p] Fedū
eſt. n. apđ aſſyrios [q] ſi femīa
irrideat virū agēdo: vt im‑
munis ab eo traſeat. Tunc
introiuit vagao ad iudith
⁊ dixit. [r] Nō vereat̄ bōa pu‑
ella introire ad dn̄m meū:
vt honorificet̄ añ faciē eius
⁊ māducet cum eo et bibat
vinū in iocūditate. Cui Ju
dith rn̄dit. [s] Que ego ſum
vt ꝯdicā dn̄o meo. Omē qđ
erit añ oculos eius bonū et
optimū faciā. Quicq̄d aūt
illi placuerit: [t] h̄ mihi erit
optimū oībꝫ diebꝫ vite mee.
[v] Et ſurrexit ⁊ ornauit ſe ve
ſtimētis ſuis: ⁊ ingreſſa ſte‑
tit ante faciē eiꝰ. [x] Cor autē
holofernis ꝯcuſſum ē: erat
eñ ardēs in ꝯcupiā eiꝰ. Et
dixit ad eā holofernes [y] Bi
be nūc ⁊ accūbe in iocūdita‑
te: qm̄ inueniſti grām corāʒ
me. Et dixit iudith [z] Bibā
dn̄e: qm̄ magnificata ē aīa
mea hodie p̄ oībꝫ diebꝫ me‑
is. Et accepit ⁊ māducauit
⁊ bibit corā ipo: ea q̄ paue‑
rat illi ancilla eius. [a] Et io‑
cundus factꝰ ē Holofernes
ad eā bibitq₃ [b] vinū multuʒ
nimis quātū nunꝗ̄ biberat
in vita ſua.

Capi. xiij.

o Vade ⁊ ſuade
heb. illaʒ vt ſponte
ꝯſen. habi. mecum
p̄ ꝯcubitū carnalē.
p Fedū eſt eñ. i.
ꝓbroſum.
q Si femina irri‑
deat virum ꝛc. i. ꝙ
fuerit p̄ aliq̄đ tp̄us
in ſua p̄tāte abſq₃
carnali copula.
r Nō vereat̄ bo‑
na puella itrare ad
dn̄m meū ꝛc. inui‑
tat eā p̄mo ad ci‑
bum ⁊ potū: vt in‑
de deducat̄ ad car‑
nalem ꝯcubitum.
s Que ego ſum
vt ꝯtradicam dn̄o
meo. q̄ſi dicat non
decet ꝙ ego ꝯtradi
cam vllo modo.
t Hoc mihi erit
optimum ꝛc. vide‑
bat. n. p̄ hoc appro
pinq̄re tp̄s oppor‑
tunū ad interficien
dum ipm̄.

v Et ſur. ⁊ orna.
ſe. veſti. ſuis. ſicut
ſponſa coram ſpō‑
ſo.
x Cor autē holo.
ꝯcuſ. eſt. i. nimio ar
dore libidinis con‑
motum: nameſi volebat eā cognoſcere tanꝗ̄ vxorē: non
tñ mouebat̄ ad hoc amore p̄lis: ſed ardore libidinis.
y Bibe nūc ⁊ accū. in iocū. qm̄ inue. grām corā me. ex h̄
vr̄ ꝙ reputabat eā tāꝗ̄ ſpōſam ſibi gratiſſimā. z Bi
bā do. qm̄ ma. ē aīa mea. ex h̄ qđ videbat̄ appropinq̄re ho‑
ra liberatōis p̄pl̄i ſui. a Et io. fa. ē ho. ad eā. credēs ꝯfrui
ā plexibꝰ. b Bibitq₃ vi. mul. nimiſ. ex ardore nāq₃ libidis

iam amiſerat diſcretōȝ cauēdi ſibi ab exceſſu vini. xiij.

a V. Ut aūt ſero factū eſt. Premiſſa diſpoſitōe ad interfectoem holofernis: hic cōſr deſcribiᵗ eius iugulatō: ſcḋo iugulatōis manifeſtatio: ibi. Et dixit. Circa ꝑmū dr̄. b Feſtinauerūt ſerui illiꝰ ad hoſpicia ſua. id eſt tentoria: vt ibi requieſcerēt ⁊ dormirent. nam oēs a vino fatigati erant vt ſubdiᵗ poſtea.

Circa primū dr̄. n Et dixit iudith alonge cuſtodibus muroꝝ. iam. n. ſic erat elongata ab aſſyriis ꝙ nō poterat audiri ab eis. o Aperite por. qm̄ no. ē deꝰ qui fe. vir. magnā: ꝑ hoc aūt inſinuauit mortē holofernis. p Uocauerūt pſbyteros ciuitatis. vt honorificētius iudith reciperetur.

c Et cōcluſit vagao oſtia cubiculi holoferne in lecto ſuo poſito ⁊ dormiente.

d Dixitqȝ iudith puelle ſue vt ſtaret foris. ne forte aliquis ſuperueniret: exierat. n. modicū de cubiculo holofernis ad dicēdū hoc ancille ſue: nam añ erat ſola in cubiculo: vt dr̄ in lr̄a.

e Confirma me dn̄e deus iſrl̄. nā in tali facto ſolet cor ⁊ maxime mlieris expaueſcere.

f Ut ſicut ꝓmiſiſti irlm ciuitatē tuā erigas. ſicut ꝑ prophetas ꝑdixit eam ꝓpter pctā deſtruēdā: ita etiā ꝓmiſit ꝑ eos poſt penitentiā ꝑpli reedificandam: vt pꝫ in eſa. hieremia: zacharia ⁊ pluribus aliis ꝓphetis.

g Et pugionē eiꝰ .i. enſem: et diciᵗ a pungendo.

h Et ꝑcuſſit bis i ceruice eiꝰ. i. in collum ad amputādū ceruicem.

i Et euoluit corpꝰ eius truncum. i. de lecto voluit ad terram: vt habetur infra. xiiij. vt cum ꝗs intraret ſtatim videret eum decapitatum.

V. Ut aūt ſero fcm̄ ē: ᵇfeſtinauerunt ſerui illiꝰ ad hoſpicia ſua: ᶜ⁊ cōcluſit vagao oſtia cubiculi et abiit. Erāt aūt oēs fatigati a vino. Eratqȝ iudith ſola ī cubicl̄o. Porro holofernes iacebat ī lecto nimia ebrietate ſopitꝰ. ᵈDixitqȝ Judith puelle ſue vt ſtaret foris añ cubiculuȝ ⁊ obſuaret. Stetitqȝ iudith añ lectū orans cū lachrymis ⁊ labioꝝ motu ī ſilētio dicēs. ᵉCōfirma me dn̄e deꝰ iſrl̄: ⁊ rſpice ī hac hora ad opa manuū meaꝝ: ᶠvt ſicᵗ ꝓmiſiſti irl̄m ciuitatem tuaȝ erigas: ⁊ hoc qḋ credens ꝑ te poſſe fieri cogitaui ꝑficiā. Et cū hoc dixiſſꝫ: acceſſit ad columnā q̄ erat ad caput lectuli eiꝰ. ᵍ⁊ pugionē eiꝰ q̄ ī ea ligatꝰ pēdebat exoluit. Cūqȝ euaginaſſet illuȝ apphēdit comā capitꝫ eiꝰ et ait. Cōfirma me dn̄e deus ī hac hora. ʰ⁊ ꝑcuſſit bis ī ceruicē eiꝰ: ⁊ abſcidit caput eiꝰ ⁊ abſtulit conopeuȝ eiꝰ a columnis: ⁱ⁊ euoluit corpꝰ eiꝰ truncum. Et pꝰ puſillū exiuit et tradidit caput holofernis ancille ſue: ⁊ iuſſit vt mittēt illō ī perā ſuā. ᵏEt exierunt due ꝑm ꝯſuetudinē ſuaȝ q̄ſi ad orōnē: ˡ⁊ trāſierūt caſtra ᵐ⁊ gyrātes vallē venerūt ad portā ciuitatꝫ. ⁿEt dixit iudith alonge cuſtodibꝰ muroꝝ. ᵒAꝑite portas qm̄ nobiſcū ē deꝰ: q̄ fecᵗ vtutē ī iſrl̄. Et fcm̄ ē cuȝ audiſſent viri vocē eius ᵖvocauerūt pſb̄ros ciuitatꝫ. Et occurrerūt ad eā oēs a minimo vſqȝ ad maximū ᵍqm̄ ſꝑauerūt eaȝ iam nō eē venturā. Et accēdētes lumiaria ʳꝯgyrauerūt circa eā vniuerſi. ˢIlla aūt aſcendēs ī eminētiorē locū ᵗiuſſit fieri ſilētiū. Cūqȝ omēs tacuiſſent dixit iudith. ᵛLaudate dn̄m deū nr̄m q̄ nō deſeruit ſꝑantes ī ſeˣ ⁊ ī me ancillā ſuāʸ adimpleuit miāȝ ſuam quā ꝓmiſit domui iſrl̄: ⁊ interfecit in manu mea hoſtē ppl̄i ſui ī hac nocte. Et pferēs de pera caput holofernis oſtēdit illꝭ dicēs. Ecce caput holofernis ꝑncipis militie aſſyrioꝝ. Et ecce conopeuȝ illiꝰ in q̄ recūbebat in ebrietate ſua: vbi ⁊ per manū femie percuſſit illuȝ dn̄s deꝰ nr̄. ᵃUiuit autē ipe dn̄s ᵇqm̄ cuſtodiuit me angelus eiꝰ: ⁊ hinc euntē ⁊ ibi cōmorantē ⁊ inde huc reuertēteȝ ⁊ nō ꝑmiſit me dn̄s ancillaȝ ſuā coinq̄nari: ſꝫ ſine pollutōne pcti reuocauit me vobꝭ gaudentē in victoria ſua in euaſiōe mea ī liberatōe vr̄a. ᶜCōfitemini illi oēs qm̄ bonus: qm̄ ī ſcl̄m mia eꝰ. ᵈUniuerſi aūt adorātes dn̄ꝫ: ᵉdixerūt ad eaȝ. Bn̄dixit te dn̄s ī

q Qm̄ ſperauerunt eā. ſpes ꝓprie nō eſt niſi de bono: hoc autē accipiᵗ de malo ⁊ ideo accipitur valde impꝓpe ſcꝫ ꝑ timore val de probabili de morte eius violenta atqȝ ipius retentōe.

r Congyrauerunt circa eam. nam ex oīni pte ſibi ꝯnitebantur appropinquare

s Illa aūt ⁊c. Hic ꝯn̄ter manifeſtatur morſ holofernis ciuibus: cū dr̄. Illa aūt aſcendēs in eminentiorē locū. vt poſſet ab oibus videri.

t Iuſſit fieri ſilentiuȝ. vt meliꝰ poſſet audiri: et icepit a diuinis laudibus ꝓloqui dicens.

v Laudate dn̄m deū no. q̄ nō deſe. ſpe. in ſe. i. nos poſitos in tāta neceſſitate

x Et in me. id eſt ꝑ me inſtrumentaliter.

y Adimpleuit miſericordia ſuam quaȝ ꝓmiſit ⁊c. ꝓmiſit. n. ꝑ ꝓphas: ſicut pꝫ in pluribꝰ locis ꝑplm iſrl̄ ab hoſtibus liberare: ſi tn̄ colerent eū vere.

k Et exierūt due ꝑm ꝯſuetudinē ſuā. q. ad orōnē. ⁊ ꝑꝑ hoc vigiles aſſyrioꝝ nō fecerūt circa eas aliquā ꝑſcrutatōem ꝑm mādatū holofernis: qui dederat eis hanc libertatem. vt habeᵗ ca. pce. l Et tranſierunt caſtra aſſyrioꝝ libere, ꝓpter dictam cauſam.

m Et gyrātes vallē. vt venirent ad portā bethulie a caſtris aſſyrioꝝ remotiorē. n Et dixit iudith. Hic cōſequēter poniᵗ mortis holofernis manifeſtatio: ⁊ ꝑmo populo fideli: ſcḋo achior gentili: ibi. Porro achior. ꝑma in duas. nā ꝑrio poniᵗ dicta manifeſtatio: ſcḋo iudith bn̄dictio: ibi. Uniuerſi. pria adhuc in duas: nam primo fit manifeſtatio muroꝝ cuſtodibꝰ: ſcḋo aliis ciuibꝰ: ibi. Illa aūt

z Et ꝓferens de pera caput holofernis. ad declaratōem veritatis: ⁊ ne aliqua ſuſpicio orirēt ꝙ holofernes ſeu aliquis aliꝰ tetigiſſet eam inhoneſte. ideo ſubdit.

a Uiuit aūt ipſe dn̄s deus nr̄. i. ſicut veruȝ eſt ꝙ ipe eſt vita ꝑ eēntiā ita verum eſt qḋ ſequitur.

b Qm̄ cuſtodiuit me angelus eiꝰ ⁊c. ⁊ pꝫ lr̄a: ⁊ finaliter ꝑ tantis beneficiis inuitauit oēs ad cōfeſſionē diuine laudis dicēs. c Cōfitemini illi oēs ⁊c. vniuerſi aūt. Hic ꝯn̄r poniᵗ ipius iudith bn̄dictio ſeu cōmēdatio: ⁊ ꝑmo a plebe cū dr̄. d Uniuerſi aūt adorantes dn̄m: ꝑm ipius iudith verbū. e Dixerūt ad eā bn̄dixit te dn̄s. i. bn̄dicēdā te reddidit ab omnibus

a Quia p te ad nihilū redegit inimicos nr̄os. mor-
tuo naq3 pncipe reputabat exercitū eius iam periiſſe:
ſecundo benedicit ſeu cōmendat a principe cum d̄r.
b Porro ozias ⁊c. ⁊ pt3. c Bn̄dictus do. q crea.
ce. ⁊ terra. ⁊ p hoc intelligunt alia corpa media ⁊ crea
ture in eis exn̄-
tes. d Qui te
direxit. ſua bo-
nitate.

citus ⁊ diuidit in tres ptes: na3 pmo ponit fugiendi rō.
ſecūdo fugientiū deuaſtatio. c. xv. tercio diuina laudatio.
xvj. ca. Circa primū iudith pmo pplm inſtruit: ſcdo ppls
ei obedit: ibi. Mox aūt. tercio exercit9 ad holofernē recur
rit: ibi. Qd̄ videntes. Circa primū pmo ponit inſtructio di
cta: ſcdo interponit
ipſius achior ↄuer-
ſio deuota: ibi. tūc
achior. Circa pri-
mū dicit Judith.

e In vulnera
capitis. qd̄ ē ſu-
pra cōſtantiam
mulieris.
f Ut nō rece-
dat laus tua de
ore hoim. qd̄ vi
dem9 adimple-
tum: na3 ad ei9
laudē p vniuer-
ſalem eccl̄am re
colitur hoc fa-
ctum.
g Nō pepciſti
aīe tue eam pe-
riculis exponen
do.
h Porro achi
or. Hic cōſeque
ter vltimo mani
feſtat mors ho-
lofernis achior
gentili: cu3 dici
tur. Porro achi
or vocat9 venit.
nō. n. ↄſiliu3 he-
breorum aude-
bat ingredi: niſi
ſpāliter vocare
tur: q2 non erat
adhuc incorpo
ratus illi pplo.
i Deus iſrael
cui tu teſtimoni
um dediſti ⁊c. vt
hr̄ ſupra ca. v. ce
tera patēt ex di
ctis. k Ui
dēs aūt achior
ca. holo. angu. p̄
pauore. i. pre ni
mia admiratōe
de tanto facto p
manū femine.
l Cecidit in fa
ciem ſua3 ſuper
terram. Paſſio
nes. n. vehemen
tes ⁊ ſubite faci
unt magnā trāſ
mutationem in
corpore: ⁊ ſic fre
quenter faciunt
cadere.

ᵘtute ſua ᵃq2 p te ad nihilū
redegit inimicos noſtros.
ᵇPorro Ozias pnceps ppl̄i
iſrł dixit ad eā. Bn̄dicta es
tu filia a dn̄o deo excelſo: p̄
oibȝ mulieribȝ ſup trā. ᶜBn̄
dict9 dn̄s q creauit celum ⁊
terrā: ᵈq te direxit ᵉin vulne
ra capitis pncipis inimico
rū nr̄o⁊: q2 hodie nomē tuū
ita magnificauit: ᶠvt n̄ rece
dat laus tua de ore hoim q
memores fuerit ᵘtutis dn̄i
ineternū p qbȝ ᵍn̄ pepciſti aīe
tue pp anguſtias ⁊ tribula
tiōe3 generis tui: ſ3 ſubueni
ſti ruine an̄ ↄſpectū dei nr̄i.
Et dixit oīs ppl̄s: fiat fiat.
ʰPorro achior vocat9 venit
et dixit ei Judith. ⁱDe9 iſrł
cui tu teſtimoniū dediſti q
vlciſcat ſe d̄ inimicꝭ ſuiſ. ipe
caput oīm incredulo⁊ inci
dit i hac nocte i manu mea.
Et vt pbes q2 ita ē. ecce ca-
put holofernis q in ↄtēptu
ſupbie ſue deū iſrł ↄtēpſit. ⁊
tibi interitū miabat dicēs.
cū capt9 fuerit ppl̄s iſrł gla
dio pforari pcipiam latera
tua. ᵏUidēs aūt achior ca-
put holofernis: anguſtiat9
p̄ pauore ˡcecidit i faciē ſua3
ſup terrā. ᵐ⁊ eſtuauit aīa e9
ⁿPoſtea vo q̄ reſumpto ſpū
recreat9 eſt. ᵒprocidit ad pe
des ei9. ⁊ adorauit ea3: ⁊ di
xit. ᵖBn̄dicta tu a deo tuo i
oī tabnaclo iacob. qm̄ in oī
gēte q audierit nomē tuum
magnificabit ſup te de9 iſrł.

Capi. xiiij.

Dᵃ Jxit autē iudith ad
oēs pplm. Audite me
frēs. ᵇSuſpendite caput h̄
ſup muros nr̄os: ᶜ⁊ erit cu3
exierit ſol: ᵈaccipiat vnuſqſ
q3 arma ſua: ᵉ⁊ exite cū īpe-
tu: ᶠn̄ vt deſcēdatꝭ deorſu3 ſ3
q̄ i īpetū faciētes. ᵍTunc ex
ploratores nccē erit vt fugi
ant ad pncipē ſuū excitādū
ad pugnā. Cūq3 duces eo⁊
ↄcurrerint ad tabernaclm̄
holofernis: ⁊ inuenerit eu3
trūcū i ſanguie ſuo voluta-
tum: decidet ſup eos timor.
Cūq3 cognoueritis fugere eos
ite p9 illos ſecuri: qm̄ dn̄s cō
teret eos ſub pedibus vr̄is.
ᵏTūc achior ˡvidēs virtutē
quā fec de9 iſrł: ᵐrelicto gēti
litatis ritu credidit deo: ⁿet
circūcidit carne3 pputij ſui
⁊ appoſit9 ē ad pplm iſrł: et
oīs ſucceſſio generꝭ ei9 vſq3 i
hodiernū diē. ᵒMox aūt vt
ort9 ē dies ᵖſuſpēderunt ſup
muros caput holofernis:
accepitq3 vnuſquiſq3 vir ar
ma ſua ᵍ⁊ egreſſi ſūt cū grādi
ſtrepitu ⁊ vlulatu. ʳQd̄ vi-
dētes exploratores: ad tab
naclm̄ holofernis cucurre
rūt. Porro hi q i tabnaclo
erāt veniētes ⁊ an̄ ingreſſu3
cubiculi perſtrepentes exci
tandi grā inqetudinē arte
moliebant: vt non ab exci-
tantibȝ: ſed a ſonantibȝ ho-
lofernes euigilaret. ˢNul-
lus enim audebat cubiclm̄

b Suſpēdite ca-
put hoc ſuper mu
ros. in ſignū exul-
tationis ⁊ victorie
iam habite partim
in re ptim in ſpe.
c Et erit cū exie-
rit ſol. i. in pmo or-
tu ſuo. d Acci-
piat vnuſqſq3 ar.
ſua. ↄfidētes de vi-
ctoria plena dei ad-
iutorio habenda.
e Et exi. cum im-
petu. q. iam certi d̄
ↄſecutiōe victorie.
f Nō vt deſcēda-
tis. ſ. paulatim ⁊ ti-
mide.
g Tūc explorato-
res neceſſe erit vt
fu. ad pri. ſuu3. ſine
cui9 volūtate exer-
citus nō d3 bellum
cōmittere: nā ſicut
d̄r in li. de iudaico
bello. Non ſolum
bellare ſ3 etiā vin-
cere ſine duce apd̄
romanos erat vitu
perabile.
h Cūq3 du. eo⁊.
q ↄſunt diſtinctis
aciebus.
i Cōcurrerint ⁊c.
deci. ſu. eos timor.
ex caſu pricipis in
opinato: ⁊ etiā im-
miſſus a deo vn̄ v3
hec ſalte qtum ad
aliqd pphetice loqt
k Tunc achior.
Hic ↄñter interpo
nitur achior cōuer
ſio deuota cū d̄r.
l Uidens ᵘtute3
quā fecerat: de9 iſrł
id eſt effectū diuie
virtutis p manum
mulieris.
m Relicto genti
litatiſ ritu credidit
deo. legē eius ſuſci
piendo. n Et circūcidit. i. circūcidi fecit. o Mox
aūt. ↄuerſione achior interpoſita. ⁊ hic ponit obediētia ppli
ad iudith verba cū d̄r. p Suſpēderūt ſup muros ca
put holofernis. in ſignum victorie ⁊ cōis exultationis.
q Et egreſſi ſunt cū grandi ſtrepitu ⁊ vlulatu. ad aduer
ſarios deterrēdū. r Qd̄ videntes. Hic ↄñr ponit ad
holofernē recurſus: ⁊ ſcdo declarat ei9 interit9: ibi. Tunc
ingreſſus. Circa primū pt3 lr̄a vſq3 ibi. s Nullus. n.
audebat cubiculū virtutis aſſyrio⁊ ⁊c. i. principis milicie

m Et eſtuauit anima ei9. i. paſſa fuit exinanitiōem.
n Poſtea vo q̄ reſumpto ſpū recreatus eſt. trāſeun
te dicta paſſione. o Procidit ad pedes eius. ei re-
uerentia3 exhibendo. p Benedicta tu deo tuo in
omni tabernaculo iacob. i. ab omnibus habitantibus
in tabernaculis hebreo⁊. ⁊ a iacob deſcendentiū.

Caplm̄. xiiij.

Da Jxit aūt iudith. Poſtq̄ deſcriptus eſt holo
fernis occubit9. h ↄñr deſcribit fuga ſui exer

in quo virtualiter cõſiſtit robur exercitus: ſicut virt⁹ cor
poris naturalis in corde: ꝓpter qđ dicit vegeti⁹ in li. de re
militari: q2 ſicut cor eſt in medio corpis: ſic p̃nceps dꝫ in
medio exercit⁹ collocari. a Sꝫ cũ veniſſent ei⁹ duces
pſidentes acieb⁹. b Ac tribuni. q̃ in vna acie preſunt
mille bellatoribus
c Dixerunt cubi
cularijs. q̃ familia
rius poſſunt ingre
di cubicula magna
tum. d Quo
niã egreſſi mures
modus eſt eniꝫ ſu
perboꝝ de alijs cõ
temptibiliter loqui
e Tunc ingreſſus
Hic conſequenter
declaratur holofer
nis interitus ⁊ patꝫ
lr̃a vſq̄ ibi.
f Exclamauit vo
ce magna cũ fletu.
ꝓ dñi ſui interitu.

g Et exiuit fo
ras ad populuꝫ ex
pectanteꝫ holofer
nis mandatũ.
h Et dixit vna mu
lier hebrea fecit cõ
fuſionẽ. interficien
do militie p̃ncipeꝫ
vnde ⁊ abimelech
vulneratus a mu
liere fecit ſe interfi
ci per armigerũ ſu
um ne diceretur in
eius obprobrium:
ꝙ mulier interfecit
ſet eum Iudi. ix.

i Sciderunt oẽs
veſtimenta ſua. in
ſignum doloris.
k Et turbati ſũt
animi eoꝝ valde. ꝓ
pter quod non ꝓui
derunt ſibi de aliq̃
defenſione: nã tur
bati minus preui
dent: vt dicitur in
elencis.

a Capi. xv. c Unc̄ oĩs
exercit⁹.
Poſtq̄ deſcripta
eſt fugiendi ratio.
Hic conſequenter
ponitur fugientiuꝫ
deuaſtatio: ⁊ ſecun
do iudith benedi
ctio: ibi. Ioachim
autẽ. prima in du
as. quia primo ponitur fugientiũ perſecutio in pſonis ſe
cũdo in rebus poſſeſſis: ibi. Reliqui autẽ. Circa primum
patet litera vſq̄ ibi. b Ita vt nullus loq̄. cuꝫ ꝓximo
ſuo. de aliqua defenſione ſeu pſidio. c Sed inclinato
capite. cum magna ꝯfuſiõe. d Relictis omnibus. que
poterant impedire fugam eoꝝ: vt fugerent expeditius.
e Per vias campoꝝ ⁊ ſemitas colliũ. fugientes. n. d̃ p̃
lio ꝑ diuerſas vias fugiunt. f Uidẽtes itaq̄ fi. iſrl' fu.

virtutis aſſyrioꝝ pulſãdo
aut intrãdo ꝓpire. a Sꝫ cuꝫ
veniſſent e⁹ duces b ac tribuni
⁊ vniuerſi maiores exercit⁹
aſſyrioꝝ c dixerũt cubicularijs
Intrate ⁊ excitate illũ: d qm̃
egreſſi mures d̃ cauernis ſu
is auſi ſunt ꝓuocare nos ad
pliũ. e Tũc ingreſſus vagao
cubiculũ eius ſtetit añ corti
naꝫ: ⁊ plauſuꝫ fecit manib⁹
ſuis: ſuſpicabat̃. n. illũ cũ iu
dith dormire. Sꝫ cũ nullũ
motũ iacẽtis ſẽſu auriũ ca
peret: acceſſit ꝓximãs ad cor
tinã: ⁊ eleuãs eã: vidẽſq̄ ca
dauer abſq̄ capite holofer
nis i ſuo ſanguie tabeſcẽs ia
cere ſup trã: f exclamauit vo
ce mag̃ cũ fletu: ⁊ ſcidit ve
ſtimẽta ſua. Et igreſſ⁹ tab
naclm iudith nõ iuenit eaꝫ.
g Et exiliuit foras ad pplm
h ⁊ dixit. Una mlier hebrea
fecit cõfuſionẽ i domo regis
nabuch. Ecce. n. holofernes
iacet i tra ⁊ caput ei⁹ nõ ẽ i
illo. Qđ dũ audiſſent pnci
pes v̄tutis aſſyrioꝝ: i ſcide
rũt oẽs veſtimẽta ſua: ⁊ ito
lerabil' timor ⁊ tremor ceci
dit ſup eos: k ⁊ turbati ſt̃ ai
eoꝝ valde. Et fact⁹ ẽ clamor
icõpabil' in medio caſtroꝝ
eoꝝ.

Capi. xv.

a Unc̄ oĩs exercit⁹ de
collatũ holofernẽ au
diſſet: fugit mẽs ⁊ ꝯſiliũ ab
eis: et ſolo tremore et metu
agitati fuge pſidia ſumunt
b ita vt null⁹ loq̃ret cũ ꝓxio
ſuo: c ſꝫ iclinato capite d reli
ctis oĩb⁹ eua dẽ feſtiabãt he
breos: q̃s armatos ſr̃ ſe vei
re audierãt: fugientes e ꝑ vi
as cãpoꝝ ⁊ ſemitas colliuꝫ.
f Uidẽtes itaq̄ filij iſrl' fu
giẽtes: ſecuti ſt̃ illos: deſcẽ
dertq̄ g clãgẽtes tub: h ⁊ vlu
lãtes p⁹ ipos. Et qm̃ aſſyrij
ñ adunati: i fugã ibãt pcipi
tes: filij aũt iſrl' vno agmie
pſeq̃ntes debilitabant oẽs
q̃s inuenire potuiſſet. i Mi
ſitq̄ ozias nũcios ꝑ oẽs ci
uitates ⁊ regiones iſrl'. Ois
itaq̄ rgio: oĩſq̄ vrbs electaꝫ
iuuẽtutẽ armataꝫ miſit p⁹
eos: k ⁊ pſecuti ſt̃ eos in ore
gladij quſq̄ ꝑuenirẽt ad ex
tremitatẽ finiũ ſuoꝝ. l Reli
q̃ aũt q̃ erãt in bethulia: in
greſſi ſt̃ caſtra aſſyrioꝝ: ⁊ ꝑ
dã quã fugiẽtes aſſyrij reli
q̃rãt abſtulerũt: ⁊ onuſtati ſt̃
valde. Hi vo q̃ victores re
uerſi ſt̃ ad bethuliã: m oĩa q̃
erãt illoꝝ n abſtulerunt ſecũ
ita vt ñ eẽt nũer⁹ i pecorib⁹ i
iumẽtis et vniuerſ mobilib⁹
eoꝝ vt a minimo vſq̄ ad ma
gnũ oẽs diuites fierẽt d̃ pre
datõib⁹ eoꝝ. o Ioachi ãt ſũ
mus põtifex de irlm venit i
bethuliã cuꝫ vniuerſ pſby
teris ſuis p vt videt iudith.
Que cũ exiſſet ad illũ: q bñ
dixerũt illaꝫ oẽs vna voce di
cẽtes. r Tu gl'a irlm: s tu leti
cia iſrael: t tu honorificẽtia
ppl'i nr̃i: q2 feciſti viriliter ⁊
ꝯfortatũ eſt cor tuum eo ꝙ
caſtitatem amaueris: ⁊ pt⁹
virũ tuũ alterum neſcieris

ſe. ſunt illos. ſicut p̃cepat iudith. g Clangẽteſq̄ tu
bis. tanq̄ victores. h Exululãtes poſt ipos ad in
ſecutõem mutuo ſe exhortantes. i Miſitq̄ ozias
nuncios ꝑ oẽs ciuitates ⁊ regiones iſrael. ꝑ quas po
terant traſire fugiẽtes. k Et pſecuti ſunt ⁊c. ad ex
tremitatẽ finiũ
ſuoꝝ: traſire. n.
vltra nõ erat eis
tutũ. l Reli
qui aũt. Hic cõ
ſequenter poni
tur pſecutio aſ
ſyrioꝝ in rebus
poſſeſſis: ⁊ patꝫ
litera vſq̄ ibi.

m Omia que
erant illoꝝ. i. aſ
ſyrioꝝ.
n Abſtulerũt.
nam illi qui re
manſerant in be
thulia nõ abſtu
lerãt oĩa ſꝫ pau
ca r̃ſpectiue: nã
vix p. xxx. dies
fuerũt oĩa colle
cta: vt h̃r infra
eodem ca.

o Ioachi aũt
Hic ꝯſeq̃nter
ponitur iudith
benedictio. ⁊ p̃
mo ſpũalis: ſe
cundo tẽpalis.
ibi: Per dies ãt
Circa p̃mũ dr̃
o Ioachi aũt
ſummus ponti
fex. iſte ſup. iiij.
ca. vocatur elia
chim: ⁊ forte eſt
ideꝫ nomẽ: nam
ſicut nomina la
tina variant̃ ali
qñ i fine guille
rinus ⁊ guiller⁹
ſunt vnũ nomẽ
variatũ in fine.
aliqñ vo in p̃nci
pio ſic nicolaus
colinus et cole
tus variatuꝫ in
principio. ⁊ idẽ
videt̃ de eliachi
⁊ ioachim: quid
aũt mihi videa
tur de hoc põtifi
ce dixi ſup. cap.
iiij. p Ut vi
deret iudith. ꝓ
pter famam ſue
virtutis.

q Benedixerunt illaꝫ. imp̃cantes ſibi bona ſpũalia
ꝓ virtutis ſue fama: ideo ſubditur.
r Tu gloria hierlm. nam diuinum cultũ qui erat in
irlm de q̃ ſumme gloriabant̃ iudei ꝯſeruauerat interfici
endo holofernẽ q̃ ipm deſtruere intẽdebat: vt patꝫ in
ſupradictis. iij. ca. ⁊ iiij. s Tu leticia iſrl'. effectiue.
t Tu honorificentia ppl'i nr̃i iſrl': nã interficiẽdo ho
lofernẽ dederat populo iſrl' honoris ⁊ leticie materiã:

[v]Iō ⁊ manꝰ dñi ꝯfortauit te:
[x]⁊ iō eris bñdicta ineternū
[y]⁊ dixit omīs ppl's: fiat fiat
[z]Per dies aūt .xxx. vix colle
cta ſūt ſpolia aſſyrioꝝ a ppl'o
iſrl'. Porro aūt vniuerſa q̄ ho
lofernis peculiaria fuiſſe ꝓ
bata ſunt: dederūt iudith ī
auro ⁊ argēto ⁊ veſtib9 ⁊ gē
mis ⁊ oī ſuppellectili ⁊ tra-
dita ſunt oīa illi a ppl'o. Et
oēs ppl'i gaudebāt cū muli
erib9 ⁊ v̄ginib9 et iuuenib9 ī
organis ⁊ citharis.

Ca. xvj.

[a]Unc cantauit cāticū
hoc dño iudith dicēs.
[b]Incipite dño ī tympanis:
cātate dño in cymbal'. [c]mo-
dulamini illi pſalmū nouū
[d]exultate [e]⁊ inuocate nomē
ei9. [f]Dñs cōterēs bella: dñs
nomen eſt illi. [g]Qui poſuit
caſtra ſua in medio ppl'i ſui
vt eripet nos de manu oīm
inimicoꝝ nr̄oꝝ. [h]Uenit aſ-
ſur ex mōtib9 ab aqlone in
multitudīe fortitudīs ſue:
[k]cꝰ mltitudo obturauit tor
rētes ⁊ eq̄ coꝝ cooꝑuerūt val
les. [l]Dixit ſe incēſurū fines
meos [m]⁊ iuuenes meos [n]oc-
ciſuꝝ gladio: īfātes meos
dare in ꝑdam: ⁊ virgines in
captiuitatē [o]Dñs aūt oīpo
tens [p]nocuit euꝫ: ⁊ tradidit
eū in manꝰ femine: ⁊ confu-
dit eū [q]Nō .n. cecidit potēs
eoꝝ [r]a iuuenib9 nec filij titā
ꝑcuſſerūt eū: [s]nec excelſi gi-
gātes impoſuerūt ſe illi [t]ſed
iudith filia merari ī ſpē fa-
ciei ſue diſſoluit euꝫ. [v]Exu-
it .n. ſe veſtimēto viduitatꝭ
[x]⁊ induit ſe veſtimēto leti-
cie [y]in exultatiōe filioꝝ iſrl'.
[z]Unxit faciē ſuā vnguēto:
[a]colligauit cīcinos ſuos mi
tra ad decipiendum illum.
[b]Sandalia ei9 rapuerūt ocu
los ei9: pulcritudo ei9 capti
uā fecit aīaꝫ ei9: āputauit pu
gione ceruicē ei9. [c]Horruerūt
ꝑſe ꝯſtātiā ei9: ⁊ medi auda
ciā ei9. [d]Tūc vlulauerūt ca
ſtra aſſyrioꝝ [e]qñ apparuerūt
hūiles mei: areſcētes in ſiti
Filij puellarū ꝯpūxerūt eos
et ſicut pueros fugiētes oc-
ciderunt eos: [f]perierunt in
ꝑlio a facie domini dei mei.
Hymnū cantemus dñio:
[g]hymnum nouū cantemus
deo noſtro [h]Adonay domīe

v Ideo ⁊ manus dñi ꝯfortauit te. ꝑ virtutē caſti-
tatis ⁊ mudicie. x Et iō eris bñdicta ineternū. bñ-
dictōe glie. y Et dixit oīs ppl's fiat fiat. ad ꝯfirma-
tōem dicte bñdictōis. z Per dies aūt. Hic conſe-
quēter ponit benedictio iudith tēꝑalis: q̄ in ſcriptura
frequēter accipi-
tur pro mltipli-
catione bonoꝝ
tempaliū. vnde
Gen. xxx. dixit
Jacob ad laba.
Modicum ha-
buiſti anteq̄ꝫ ve
nirē ad te: ⁊ nūc
diues effectꝰ es:
benedixitq̄ꝫ tibi
dominus ad in-
troitū meum. et
hoc modo po-
pulus iudith be
nedixit: naꝫ oēs
diuitias Holo-
fernis ſibi dedit
ꝫ ptꝫ litera.

Capi. xvj.

a Unc ca-
tauit. Ad
uerſarij de
letione ⁊ fidelis
ppl'i liberatōne
deſcripta: h ꝯſe-
quēter ponit rōe ꝓ
dictoꝝ laudatō
diuina. Et diui-
dit in tres ptes
q2 primo ponit
ipſius iudith de
cātatio: ſecūdo
ppl'i ⁊ ipſius obla
tio: ibi. Et factū
eſt pꝰ hec. tercio
iudith felix con
ſummatio: ibi.
Erat autē feſtis
dieꝰ. Canticuꝫ
ꝫo iudith in du
as ptes diuidit
nam primo po-
nitur excitatio
mentis: ſcdo rō
laudis: ibi. Ue-
nit aſſur. Circa
primū dicit iudith excitans ſe ⁊ alios ad diuinā laudē
b Incipite dño in tympanis. varia nanq̄ꝫ inſtrumē
ta muſicalia ⁊ etiā armonie mentē excitant ad diuer-
ſa. alique .n. armonie excitant ad audaciā: quibꝰ vtun-
tur hoīes in bellis: ⁊ alique ad laſciuiā: quibꝰ vtuntur
in choreis: ⁊ alique ad deuotōem: quibꝰ vtunt in offi-
cijs eccliaſticis: ⁊ hoc mō dicit iudith.
b Incipite dño in tympanis. eſt aūt tympanū quo
mulieres vtebant. ⁊ hoc mō maria ſoror moyſi ſūpſit
tympanū ad excitandū ſe ⁊ alias mulieres ad deū lau
dandū: dicendo. Cantemꝰ dño glorioſe ⁊c. Exo. xv.
c Modulamini illi pſalmū nouū. ꝓpter nouam ma-
teriā laudandi deum. d Exultate. corde. e Et
inuocate nomē eius. ore. f Dñs cōterens bella. ꝯ
ſuum pplm excitata: vt ptꝫ in pharaone Exo. xiiij. ⁊ in
amalech Exo. xvij. ⁊ in regibus chananeoꝝ libro Jo-
ſue quaſi per totum.
g Poſuit caſtra ſua. i. angeloꝝ cuſtodiā. vnde Gen.
xxxij. dixit iacob d̄ angelis ſibi obuiantibꝰ. Caſtra dei
ſunt hec. h Uenit aſſur. Hic ꝯſeqnter ponitur rō lau
dis: ⁊ primo ex aduerſarioꝝ deiectōne cum dicit. Ue-
nit aſſur. i. princeps militie ⁊ exercitus aſſyrioꝝ.
i In multitudine fortitudinis ſue. totalr cōfidens.
k Cuiꝰ multitudo obturauit torrentes. i. ſiccauit ex po
tu animaliū ⁊ hoīm. l Dixit ſe incenſuꝝ fines meos
. i. terrā iudee. m Et iuuenes meos. i. ppl'i mei.
n Occiſurū gla-
dio. d̄ hoc .n. ⁊ alijs
malis Holofernis
ſe iactauit. ſed non
adimpleuit: iō ſub-
ditur.
o Dominus aūt
oīnipotēs. cui nul-
lus pōt reſiſtere.
p Nocuit eū. oc-
cidendo eū ꝑ ma-
nū femie: quod fu-
it valde cōfuſibile:
vt dictum eſt ſupra
ca. xiiij.
q Nō .n. cecidit
potens eoꝝ. i. holo
fernes.
r A iuuenibus. q̄
ſolent facere ꝓbi-
tates.
s Nec filij titan.
. i. gigātis: ⁊ ponit
hic ſinglare ꝓ plu-
rali. i. ꝓ gigantum
ſicut Exo. viij. Ue-
nit muſca grauiſſi-
ma. i. mltitudo mu
ſcarum.
t Sed Judith fi-
lia merari ⁊c. diſ-
ſoluit eum. per ar-
dorem cōcupiſcen-
tie in eam per mo-
dum ſupius dictū
ix. ca. ⁊ x.
v Exuit .n. ſe ⁊c.
ſicut dcm̄ eſt ſupra
in principio. ca. x.
x Et induit ſe ve-
ſtimēto leticie. i. q̄
vtebat marito ſuo
viuente.
y In exultatōne
filioꝝ iſrael. quaſi
diceret nō fecit hoc ad diſſolutōeꝫ: ſed ad populi ſui libe
ratōem. z Unxit faciē ſuā vnguento. i. lachryma ar-
boris aromatice. q̄ facit ad decorē vultus: ⁊ ſuauē odorē.
a Colligauit cincinos ſuos. i. capilloꝝ ſuoꝝ floccellos
ad decipiendū illū: nō q̄ intenderet inducere eū ad mor-
tale peccatum: ſed q̄ deſideraret eam habere vxorem et
ꝑ hoc iudith haberet ad eum familiarē acceſſum: ꝑ quē
eum occidere poſſet: vt dictū eſt ſupra ca. ix. ⁊ x.
b Sandalia eius rapuerunt oculos eius: q2 ꝑ aſpectū
intrauit concupiſcentia ad animum. cetera patent ex ſu-
pradictis. c Horruerūt perſe conſtantiam eius. quia
nullus erat in eis qui auderet ſe ſibi opponere ad certa-
men ſingulare. d Tunc vlulauerūt. Hic ſecundo re-
ſumitur ratio diuine laudis ex filiorum iſrael exultatōne
cum dicitur: Tunc vlulauerunt caſtra aſſyrioꝝ. vt habe
tur ſupra in fine ca. xiiij.
e Qñ apparuerūt humiles mei. venientes ſuper aſſiri
os armati. f Perierunt in ꝑlio a facie dñi dei mei. q.
d. hec victoria ſoli deo eſt attribuēda. g Hymnū cā-
temus. Hic tercio ſumit rō diuie laudis ex eius v̄tute ⁊
magnificentia: cū dr̄. h Adonay dñe. duo ſunt noīa

idem ſignificantia: primū hebraicū: ſecundū latinū: et ſic hec duplicatio ad maiorē expreſſionē diuine dñationis.
a ¶ Et p̄clarus in virtute tua. qꝛ lucē inhabitat inacceſſibilem. j. Timo. vj. ¶ b ¶ Montes a fundamētis mouebunt. imminente aduentu tuo ad iudicium.

c ¶ Petre ſicut cera liqueſcet ꝑ ignē ꝯflagratōis ꝓcedētem aduentū iudicis.

d ¶ Qui autem timent te magni erūt ꝛc. quia tecū erūt in gloria.

e ¶ Ve genti inſurgenti ſuꝑ gen⁹ meū iniuſte.

f ¶ Dominus enī omnipotēs vindicabit in eis. inferēdo penam eternā vt ſubdit.

g ¶ Vt vrant et viuant ꝛc. ſicut ꝓphetauit eſaias in fine libri ſui.

h ¶ Et factum eſt. Hic ꝯſequenter deſcribitur ipſius iudith et ꝓpli oblatio: ꝛ prio ꝓpli cū dicit.

h ¶ Omnis ꝓplus poſt vict. ve. ado. dñm in hierlm reddendo ſibi gratias de tanto beneficio

i ¶ Et mox vt purificati ſunt. aqua luſtrationis ſm̄ formā que habet̄ Nu me. xix.

k ¶ Obtulerūt oēs holocauſtomata. i. ſacrificia totaliter incenſa ad honorē diuinum. ſecundo ponitur oblatio iudith cum dr̄.

l ¶ Porro iudith vniuerſa ꝛc. obtulit in anathe. obli. ſ. ſacerdotibus: vt decetero nullus vteretur eis: ſꝫ ſeruarent̄ in loco cultus diuini ad memoriā beneficij diuini.

magn⁹ es tu: [a] ꝛ p̄clar⁹ in virtute: ꝛ quē ſuꝑare nemo poteſt. Tibi ſeruiat oīs creatura tua: qꝛ dixiſti ꝛ fcā ſūt. miſiſti ſpm̄ tuū ꝛ creata ſūt: ꝛ nō ē q̄ reſiſtat voci tue. [b] Mōtes a fūdamētis mouebūt cū aq̄s [c] petre ſic̄ cera liq̄ſcēt añ faciē tuā. [d] Qui aūt timent te magni erūt apud te ꝑ oīa. [e] Ve gēti īſurgēti ſuꝑ gen⁹ meū. [f] Dñs. n. oīpotēs vindicabit in eis: ī die iudicij viſitabit illos. Dabit. n. ignem ꝛ vermes in carnes eoꝝ: [g] vt vrant ꝛ ſentiāt vſqꝫ ī ſempiternū. Et fctm̄ ē poſt h̄ [h] oīs ppl̄s p⁹ victoriā venit ī hieruſalē adorare dñm: [i] ꝛ mox vt purificati ſūt [k] obtulerūt oēs holocauſta et vota ꝛ repromiſſiones ſuas. [l] Porro iudith vniuerſa vaſa bellica holofernis q̄ dedit illi ppl̄s ꝛ conopeum qđ ipa ſuſtulerat obtulit ī anathema obliuiōis [m] Erat āt ppl̄s iocūdus ſm̄ faciē ſcōꝝ: ꝛ ꝑ tres mēſes gaudiū h⁹ victorie celebratū eſt cū iudith. Poſt dies autē illos vnuſq̄ſqꝫ redijt in ſua: [n] ꝛ Judith mag̃ facta ē in bethulia: [o] ꝛ p̄clarior erat [p] vniuerſe terre iſrl̄. [q] Erat et̄ vtuti [r] caſtitas adiūcta: ita vt ñ cog̃ſceret viꝝ oīb᷒ dieb᷒ vite ſue: ex q̄ defūct⁹ ē manaſſes vir ei⁹. [s] Erat aūt dieb᷒ feſtis ꝓcedēs cum mag̃ glīa. Māſit aūt in domo viri ſui annos centū q̄nqꝫ: et dimiſit abrā ſuā liberam. ꝛ defuncta ē ac ſepulta cū viro ſuo in bethulia: luxitqꝫ illā oīs ppl̄s dieb᷒ ſeptē. [t] In oī aūt ſpacio vite ei⁹ nō fuit q̄ ꝑturbaret iſrl̄. ꝛ p⁹ mortē ei⁹ annis multis. [v] Dies aūt victorie h⁹ feſtiuitat̄: ab hebreis in numero ſanctoꝝ dierū accipitur: et colitur a iudeis ex illo tēpe vſqꝫ in p̄ntem diem.

¶ Explicit liber Judith.

m ¶ Erat aūt vniuerſus ppl̄s iocundus ſm̄ faciē ſanctoꝝ. hoc additur ad oſtendendū q̄ hec iocūditas nō erat diſſolutōis: ſed magis deuotōis. cetera patent.
n ¶ Et iudith. Hec eſt vltima ps huius libri: in q̄ ponitur ipius iudith felix conſumatio: cum dicit̄.

n ¶ Et Judith magna facta eſt. ſ. magnificata. in bonis ſpiritualibus ꝛ tēporalibus.

o ¶ Et p̄clarior erat. in vita ꝛ fama.

p ¶ Uniuer. tre. ſ. mulieribus.

q ¶ Erat etiā v̓tuti. i. cōſtantie q̄ deiecerat holofernem.

r ¶ Caſtitas adiuncta. ſ. vidualis. ideo ſubdit̄ Ita vt non cognoſcēt viꝝ ꝛc.

s ¶ Erat aūt feſtis die. ꝓce. cū ma. glīa. i. in decenti apparatu: ꝛ honorum comitiua. cetera patent vſqꝫ ibi.

t ¶ In omi aūt ſpa. vi. ei⁹ nō fuit q̄ contur. iſrl̄. hoc additur ad oñdendū q̄ bonū pacis in populo redundauit ꝑ longum tēpus ex meritis ipius.

v ¶ Dies aūt victo. ꝛc. colit̄ ad laudē dei: cuius v̓tute facta fuit hec victoria: cui eſt honor ꝛ gloria in ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶ Poſtilla fris nicolai de lyra ſuꝑ librū iudith Explicit.